

Samlade skrifter av N. E. Nyman

1882

Stawfordska Sällskapet
Höganäs febr 2010

Lars Dahlbom

Förord till 1970-års bearbetning

Denna del omfattar 266 sidor varav 204 sidor är dikter och resten en självbiografi. Nyman var född 1812 och hans skrift tycks omfatta tiden fram till 1840-talet. Han avslutade första delen 1882 och utlovade då en andra del, som dock aldrig kom. Enligt en uppgift gick han själv omkring och sålde boken till ett pris av 3:50 vilket folk ansåg alldeles för dyrt. Affärerna gick också dåligt. Om det var detta eller andra orsaker som gjorde det. Alltnog han tog sitt eget liv. Senare såldes boken för 25 öre i butikerna. Hur stor upplagan var vet vi inte men numera är boken en raritet.

Skriften, som tryckts med frakturstil, är till största delen skriven på bygdemål. Nyman säger i ingressen "att han vill tala som vi talte när jag var ett litet barn". Målet, som troligen talades i hela Kullabyggen, är dock inte konsekvent. I bland skriver han på ett sätt, ibland på ett annat. För att göra boken mera begriplig skall vi försöka "översätta" den till vanlig svenska, dock utan att ändra hans skrivsätt, som är en smula rörigt. Så låter vi Nyman själv tala.

Eric Nilsson 1970

Förord till 2010-års bearbetning

Den här föreliggande utgåvan är baserad på Eric Nilssons bearbetning från 1970. Att denna bearbetning från 1970 finns bevarad är en liten historia i sig själv. Efter uppröjning efter en översvämning i källaren hos en son till Eric Nilsson hittades manuskriptet som tillvaratogs av Torsten Loodberg, medlem i Stawfordska Sällskapet. Loodberg har ställt manuskriptet till Sällskapets förfogande.

I samband med digitaliseringen genomfördes en mycket varsamt bearbetning av texten. Nymans meningsbyggnad karaktäriseras av långa meningar med ibland svårgenomträngliga tankeassociationer. Man kan i hans text spåra en spontanitet kombinerat med den tidens starkt begränsade möjlighet till redigering av det skrivna. Förhoppningen är att bokens stämningsläge inte har förändrats genom de båda bearbetningarna den genomgått.

Av boken finns för närvarande endast två kända exemplar kvar. En av dessa böcker förvaras på Lunds universitets bibliotek och den andra ägs av Bengt Nilsson, Höganäs. Från det sistnämnda exemplaret har de två sidorna kopierats som finns inlagda efter den redigerade texten. Här finns också ett kort avsnitt av originaltexten som Nyman skrev den.

Stawfordska Sällskapet 2010
Lars Dahlbom

Jag har ofta tänkt på att jag skulle skriva upp min levnadsbeskrivning men börjar man inte på någonting så bliver det ingenting av det heller. Därför beslutar jag nu i dag att börja på och sedan fortsätta men kanske det fodras tid ända till midsommar om jag skall skriva allt jag kommer ihåg sedan jag var några år. Men så vill jag tala som vi talte när jag var ett litet barn, anno dagarna före Jul 1816.

I dag, den 16 februari 1882, börjar jag på detta digra arbete som blir till att hålla mig vid skrivpulpeten jemt.

Dagarna före jul nämnda år hade vi en svår storm liksom i natt. Tak och ryggmig blåste av och de fingo knappt lagat taken till jul. Den dagen far ryggade vårt hus ringde det för en man i Plöninge som hade ett ben så krokigt som våra vagnkäppar som vi hade "rönn suler under". Han hade havt brutit det när han välte på sig.

Julafton skulle far gå till sin rusthållare och få sin jullön och det var den gladaste kvällen vi hade på hela året, i synnerhet för Per och Ola, de hade varsin gudmor, och far hade inte mer än två rusthållare för det var stora hemman och då fick alla mina bröder var sin sötebröds-kaka av sina gudmödrar och ibland fick jag också en. Far fick en stor sur- och en söt kaka på vart ställe grisskank eller färlår och en stor flaska brännvin och några ljus på en pinne som var kluven, då svalt vi inte den kvällen och då var far full när han kom hem.

Vi var så fattiga för vi var så många barn ibland hoppa vi upp på bordet och såg efter i spånkorgen, som hängde i taket över bordet, men där fanns inte en bröds-mula i den. Vi sade många gånger till mor: Ge oss en skorpa att knapra på innan vi skall sova men då sa mor: ni får sova på den "krävan" ni har. Far var en stark arbetare men han svira ibland ett par tre dagar jag glömmar aldrig hur fattiga vi var.

Så kommer jag ihåg att strax efter jul blev kon "tjurgalen" så var far till tjuren med kon. När han ledde hem kon så följde alla kreaturen med, för de var ute för att vattnas, och jag stod vid norra väggen och såg när far kom men hade inte vett på att gå och hjälpa honom. När far hade fått kon i båset så låg där en ruska vid väggen så var det jag som "fick dansa för mästare Erik". Han slog ett par tre käppar i sönder på mig. Jag blev så rädd att jag pissade i byxorna så det rann ner i träskorna och jag darra som ett asplöv och far var så ond att gnistra.

Nu får jag kanske tala om min gamle farfar, jag tycker liksom att kunde komma ihåg honom, han hade en lång brun rock som nådde ända ner till anklarna. Om kvällarna när han öppnade fönstret och sjöng så hördes det över hela byn. Det var samma gubbe som blev stämd till häradsrätten för kyrkobuller, här var sådana dåliga präster i Väsby. När var mässa sist om vintern så började det mörkna innan det ringde samman, och det kommer jag så gott ihåg. När då klockaren började sjunga då kunde han inte se, så började han på: "Nu vilar hela jorden", så sade P. P. S. så tyst "så vilja vi stoppa våra pipor".

Så blev gubben stämd till Mörrarp, och P, som var hans bästa vän skulle vittna, så sade domaren: "Nå min vän P, hur var det nu vid det tillfället"? "Jo det skall jag säga herr vördig domaren sådan han är nu var han då och sådan är han alltid, och det blev som det var", de hade nog smakat på Mörrarps öl, som vi säger.

En gång hade han varit på gille så föll han i en dynghög, så sade han till sitt sällskap: "hälsa mamma där hemma att jag blir kvar på platsen". Ni skall inte tro att jag ljuger ett enda ord det har jag alltid varit rädd för, för Per Ågasson sa alltid att lögn är den ondes syster. Och mor sade alltid till oss pojkar: "Ljug inte för då blir ni inte Guds barn". Mor var så förfärligt snäll mot oss barn.

Nu får jag tala om det gamla ryttarhuset vi var födda i. Den yttersta dörren var det lås i annars var det bara träkolvar, där var många hål i trägolvet i stugan. Förstugan och köket var i ett och där var stengolv liksom i ett stall, på den östra gaveln var det ett litet hus och där var inget golv. Råttorna gjorde att vi knappt kunde gå där. På södra sidan var ett litet fönster, jag kommer inte ihåg hur många rutor där var men mörkt var det. Logen var väster om stugan. Så kommer jag gott ihåg när mor banka i väggen med den gamla träskeden: "far kom in så skall vi äta". Vi var så glada när mor ville koka potatissoppa. Vi hade vare sig sill eller fisk och sällan någon mjölk ty "koskrället" stod i sin hela år. Så rörde mor mjöl och vatten till välling o vad det var gott.

Ja det var stränga vintrar. far hade köpt ett lass ekegrenar, han gjorde små slädar till oss så körde vi över gärdesgården var som helst och snödrivorna kunde ligga här i flera månader. När vi så

skulle ut så körde mor oss till att taga vantarna på. Mor slog aldrig men hon stampade i golvet, hon var så snäll mot oss. Hon sade alltid: "tag vantarna på annars får ni frost i fingrarna". Bara för det har jag alltid måst ha vantar på och likväl frusit om händerna. Därför när man är ung skall man härdas. Jag glömde att säga att far fick en "knäckebröd" och så tror jag visst att han fick ett kok gråa årtor också. Far hade snälla rusthållare. Jag glömde tala om farfar, en gång var där en stor begravning också blev gubben inte bjuden, och när likskaran kom in på kyrkogården var inte klockaren där då började han sjunga på den versen: "Bort hän från mig med er fördömda skara", så har de talat om det för mig.

Jag begriper aldrig hur det kunde komma sig att vi barn fick så många blemmor och klåder, det hade alla barn på den tiden det var mycket vanligt var man kom. Fingrarna stod liksom krokiga grephorn till och med skraddarna kunde knappt hålla nålen.

När vi hade bakat så föste mor oss in i ugnen, det hjälpte inte att vi stretade emot, så smorde hon oss med tvål och något annat vad det nu hette men ni må tro att det var stränga bad att få. Och så hade vi så många lus i huvudet, mor hade en stor borste med skaft på, också huvudet över en stol, och det regnade ner löss så galant som när man rister ner plommon, alla barn hade ont i huvudet och ansiktet och nu ser man aldrig några barn på det viset alla är släta och vackra.

När mor hade satt brödet in i ugnen så satte hon en dörr för, den var gjord av några alegrenar och mitt i var borrar ett hål, där satt ett skaft igenom till att taga fatt i, så klinte hon kogödsel omkring som tätning, det var på modet den tiden.

Nu får jag tala om var rytthuset låg någonstans det var på Tågalycke fälad också blev det lagat en gårdsgård från "krotajta" och till vårt trädgårdsgårde där österut så var där en grind att gå igenom så var vi ute på Bräcke fälad så strax intill låg farbror Eriks hus strax väster om hade farfars hemman legat, det syntes var gödselstaden legat för där var en håla. Tätt intill låg D. Jens det är det som är flyttat ner mot Wellbroarna, det hör till Krapperup. Också i kröken tätt intill låg Anders Pers det är det stället som ligger vid Prästvågen där bor prästen Brelanders far och Elsemarjas byggde sitt hus vid Gretas trädgårdsgårde norr om. Men det var sedan jag var liten och hon var min faster, mannen hette S. Lundgren men hon var styre i huset och var rik också, det huset ligger vis Prästvågen, där skomakare Håkansson dog i fjol. Alla de sex gårdarna är flyttade och de djupa Grusgravarna är fyllda och all marken är odlad och hela världen går med maskin nu för tiden.

Det värsta som någon kunde göra mot mig det var när Else Anders Pers sade till mig: "nu kan man se att viporna är komna för Cornelius Nils är så fräknig" och jag var lite rödhårig också, men vad rådde jag för det. Då blev jag så flat i ansiktet som en flundra, med det gick an för det var där inte så ofta för de hade arrendet Farhults gatugård. Också var danske Nils och rasta kreaturen om vintern, det var Elses systerson. Hans mor hette Pernilla och hon var horunge och gjord i Danmark där hade hon haft plats. Det var hon som lärde mig att spela kort och vi hade inte något annat att spela på än en kistebotten. Ibland släppte vi korten så frusna var vi om händerna för vi låg i loggolvet men så gick vi in i stugan. Där bodde två gamla som de kallade de för Brandstorpsgräbborna. Och så hade den gamle L. Jensen ett litet hus, han var styvfar till Else, Han hade en dotter som passade upp honom och där var så många lerhålor i golvet. Hon blev gift med den lille Jens "Huse" hon var mycket längre än han och ni må tro hon kunde sjunga visor för oss när hon torkade lin i bastun. Jag hade en gång fått ett "jurnem" /utslag/ bakom örat så kom hon en morgon tigande och skulle stöta med ett "harsa og" och jag gav mig till att skrika rätt i vädret.

När vi var glada gick vi omkring och nynnade så sade mor: "vad ni väsnas i dag är ni inte rädda att ni kommer i hökarugn innan kväll"?

Anders Pers hade bara en pojk den kallade vi för lille Nils för han var lite yngre än den andre, men det var en stor bjässe, och det var han som red över grinden när han var posterad i Höganäs. Han blev mycket fattig han kom upp till Bjäre att bo där, han fick ett snöpligt slut.

I bland följde vi pojkar med dem i Gatugården, så låg vi i höet på logen allihop. Där var många blåbär på deras mark.

Nu får jag tala om Ola Jens det var snälla människor de var inte gifta. Elna hon hushålla för Per och Ola och de hade alltid knäckebröd och så gick jag dit och kardade till flickorna, där var en som hette Else hon var bara lite släkt till dem och hon blev där tills hon dog för hoppa i brunnen, men Elna så snäll hon var mot oss pojkar det glömmar jag aldrig. Jag stod på knä i ugnsbänken och kammade löss på henne när hon satt och spann också fick jag äpple, nötter och knäckebröd.

Om sommaren bar vi in neker på logen när de körde in säden och när Per skulle köra hem torv

fån Brännan fick jag alltid åka med honom När vi då kom ut mot Lerberget så jag kunde se sjön så sade jag: "nämen vilka fartyg" så sade han till mig: "vill du inte se fartyg", så tog han mig om livet och så satte jag benen i vädret och så skrattade han åt mig när jag låg nere på vagnbotten. Ja det var en snäll och rolig dräng, och det var i den tiden vi hade träaxlar i vagnarna och krokiga vagnkäppar med "rönna suler under", och hjulen var inte järnskodda heller. Då hade de inte så fina vagnar som nu men det gick ändå. Ja det var ett hederligt ställe. Men om sommaren när vi slog ner äpplen från grenarna som hängde ut över gårdsgården, och de var så rysligt beska och sura vi kunde äta vad som helst för vi fick inte mycken mat hemma.

Nu får jag tala om för er när jag är född, den 22 mars 1812 och det var lördagen före påsk, och jag är döpt långfredagen den 25 och tidigare kan aldrig påsken komma, och då gjorde vi lite gille. Där var 4 "funta" faddrar: Hanssa Pär och Kristina och hon lever ännu, hon är hos sin dotter på Lerberget, hon måste snart vara 90 år, också var där Storegårds

Bengt och Bengta, som blev gift till Viaköp, men hon blev inte så gammal, hon fick visst ett barn sedan dog hon, min syster har talat om det för mig, hon är några år äldre än jag, de fick var sin bit sötebröd och så gick de ut till den östra gaveln och där var en pojk som hette Sven. han tiggde av min syster så att han fick smaka.

Jag kommer ihåg att på stora gillen kunde det vara ett helt tjog ibland av sådana tiggarpojkar och ni må tro att förr i världen var de inte rädda för att göra gille, de kunde ibland vara en hel vecka, och tiggare var där så att det svärmade, men det var konstigt, man skulle själv hålla sig med kniv, ja jag vet att drängar lånade knivar när de skulle gå på gille och de behövdes goda knivar, det gick väl an de första dagarna när vi skuro av de små styckena, där var fårlår, bogar, kobringor, den stora kötthönan, oxtungan, rullekorven, hackekorven, grislägg och grisrygg också allra underst låg det stor fläskstycken och de var så stora att två man fick hålla medan den tredje skar och alla styckena var virade med klippt papper och fransar som man skulle hålla i när man skar. Också kan ni väl komma ihåg de gamla höga svarvade träfaten, som kallas för timmerfat, när de var riktigt lastade kunde man knappt se över dem.

Vid begravingar fick inte gärna "husarna" och drängarna vara med mer än den första dagens gille. Så lät de gärna sina knivar ligga kvar på bordet så kom dom och skulle hämta sina knivar på morgonen och så fick de ju frukost för att de gått vägen. Det användes alltid "pälaglas" på den tiden också tog dom gärna två eller tre tum åt gången. Vid begravingar har de det på det viset att så många som gick till kyrkan för att följa dem eller den till jorden så rände fruntimmerna också med för att de skulle få förningsstycke, som de bara tog ett par bitar av och så band de det in i sina näsdukar. På förningsstycket lades så ett stort stycke äggost, en våffla eller ett gorån, en vetekaka och ett stycke sockerkaka så det lönade sig att följa med.

Jag nämnde nyss att det var ont om knivar. Jag vet att i vardagslag var där bara en kniv på bordet till att skära bröd med och när vi då hade potatis, och det var titt och tätt, för då avkastade mer än de gör nu. Jag vet att Hans Mils i Tågalycke han fick 4 tunnor efter en skäppa i kohagen, de var så stora som gäsägg, och när vi skulle äta så var det till att skala med naglarna. När vi då hade gräddoppa, eller mjölk var det ofta, så var det till att få sig lite på sin tallrik men det var rent, för jag vet en man som inte tvättade händerna innan han åt, men jag tycker bättre om "smålänningadoppa" bara de inte är för snåla om mjölet för då kan det hänga på lite mer när man doppar.

Nu får jag kanske tala om när jag skulle följa med halte Jens och titta på rävungar. Han bodde till Pål Pers i Hustofta. Han hade till och med en bror i Hjärarp som blev mördade, kvinnan också, av Vigelius och Styfven, men de blev halshuggna. Ja så var det Nils Gudmundsson i Tågalycke han fann 6 rävungar under en alerot i deras kärr, så måste jag gå med halte Jens och titta på dem. Men så måste han lova mor att han skulle följa mig hem var kväll. Vi gav oss av bittida en morgon mot Gösarp, Glimminge, Rögle, Lönskog, Plöninge och Väsby. Det sista stället vi var på var hos Pålman i Hovgården. Jens blev full han ville prata på vart ställe. Jag kunde inte få honom med mig jag sprang ifrån både äggkorgen och rävungarna, jag tror visst att vi fick korn också, men det satte vi in när vi pratat lite. Jag lade i väg genom kyrkogården, skråla och skrek, kom så ut genom Ornakärragrinden, mörkt var det, kom så bort mot Håkantorps, så såg jag att det var fel väg, jag tillbaka till kyrkogården, skråla och skrek. Lyckligtvis stod där pivare Christiansson vid smedjan: "vems pojk är du", sa han. "Jag är Cornelusa", han och far var de var "mostra" i brännvinsglaset, så följde han mig över kyrkogården så att jag kom ut genom den södra grinden, men ni må tro att det bar av, jag tror jag flög i stället för att springa. När jag så hade legat en stund kom Jens och frågade

om jag var hemma, men jag slapp att följa med mer. Mor hon var så farligt snäll mot oss.

Men så glömde jag att tala om vem som var min gudmor. De unga Storegårdsfolken hade nyligen blivit gifta. Den rolige Storegårdsmannen kunde nog tala om det när han fått några supar att jag var hans förstfödde gudson, han skröt många gånger om det för jag var en kvick kanalje, men så fick jag också många nyp av honom för han brukade alltid kivas när han var full, och det var han nästan alltid. Han nöp danske Jens Elna en gång i låret så att hon kände det i en hel månade Han gick så ofta dit för de folken var aldrig snåla och de hade alltid brännvin också sjöng han alltid "Blekingskan" eller Storegårdsmannens polska som vi barn kallade den för. Han brukade ofta byta hästar när där var några som skenat, det är sådana jag vill ha sa Storegårdsmannen när hästarna skenat. Jag tror visst att han brukade köra med smuggel också. Hon var snäll, kvinnan, hon gav mig alltid en sötebrödsbaka till jul och på den tiden var här stora kakor mot som nu en gång fick jag en fin lärvtsskjorta.

Jag talade om stora kakor, när präst och klockare skall ha sina påskkakor så fick de gå två man, jag kunde knappt lyfta en sådan det var en farlig massa de skulle ha. De skulle ha ull, ylle och linne, ost, smör och mjölk, ägg och sedan var här skogvaktare, "häjderidare" /skogvaktare/, länsman och alla skulle ha korn och till sist kom klockaren och ville ha "spelekorn" och han hade en liten påse som han ville ha lite "rutälla", gråärter i. Den kallas för den lilla julen som följer göken. Och tjänarna fick stora kakor till julen och husarerna fick gå två eller tre gånger efter sin jullön de som hade många rusthållare, men far hade bara två, men så hade han ett bra lass när han kom hem. Jag vet aldrig hur de kunde stå ut de stackars bönderna, och dagarna, före jul var här så många tiggare att det gick ett helt bak bara till dem.

Och så de stora lysningskalasen, min hustru talade om för mig att det var ett stort sådant kalas i Hulsta och det gick två stora förningar till för de skulle giftas, de var nära släkt hennes föräldrar, var det också en vana att de skulle ha förningsstycke vid bordet när de hade ätit kvällsvard innan de gick hem om kvällen och den stackars bonden fick inte stänga munnen på en hel månad före jul bara för tiggare, och bönderna hade ju nästan inga åkrar, det var bara remsor och kilar och ett stenröse eller en taggig häck emellan var åker och likväl kunde de hänga med. Nu har de åkerfält så stora som en herreman har för nu är hela marken odlad, nu har det blivit vanligt att spela konkurs att det är riktigt på modet, När de väl spant för vill de spanna ifrån genast. Tacka vet jag förr i världen när vi hade barkskaklar och tistlar och stora selpinnar och träaxlar och inte järn om hjulen, men det gick så mycket tjära åt för vi måste smörja bara vi körde till grannens och vad gjorde väl det att vi gick och körde, här var inte så stor högfärd som här är nu men mycket bättre med kalas, hela veckor varade de ibland. Och när vi gick på jullekar så hade vi vita byxor och en blå tröja som släppte mitt på ryggen men rusthållarsönerna de hade silverknappar i deras tröjor och då kunde vi ha så roligt för en tolvskilling, där var gärna en tre fyra lekstugor var lördags- och söndagskväll, och dansa de ingen annan stans så dansa de i Ornakärr och det var roligt på den tiden.

Nu däremot får aldrig de stackars tjänarna vara med, nu är det bara fina lantbrukare baler som kostar 4-5 kronor paret och det skall jag säga att vart enda ord jag skriver är fullkomlig sanning. Jag har strävet i all min tid för sanning och rättvisa därför har vår Herre hjälpt mig.

Jag är inte så sinnad som Jöns Persson från Landskrona, som var med överste Kadrill och sköt upp Leipzigs portar, han ljög som en bra häst. När han var i Stockholm hos Karl Johan så sade han att kungen sade till sin kvinna: "Opp med dej mor och koka kaffe för Jöns Persson är kommen". Också när han var i Lund och sköt för studenterna när Kadrill släppte sitt champagneglas i golvet för Jöns Persson sköt så förskräckligt. Historien har ni säkert läst i "Skånes allehanda". Nej sanning har jag alltid talat och det skall jag fortsätta med så länge jag lever.

Nu får jag tala om för er när de hade hästarna nere i Varekesängarna så skulle jag alltid rida på den ena hästen och dom vattna de alltid i Wällbrohålet och det var så djupt, hästarna sprang så fort ner så jag flög fram på manen och då hade jag sänkt mig med en gående gång då blev jag riktigt rädd. Ingelstråde drängar de vattnade alltid också där. Då tjänade Westergårds Sone och Weatergrens Hans till möllarens. De var sådana snälla pojkar.

Också får jag tala om när vi lekte boll mellan vårt och Eriks så skulle Ola Kryck och jag alltid "tas"/välja/ lagen och han såg alltid till att han fick sin hand överst, så sa han alltid: "jag tar Pär", så var jag tvungen att taga hans bror, vi var inte mer än fyra och så fort vi blev "sura" så blev han ond och då slogs han alltid med sten och så måste vi hoppa över gårdsgården och gömma oss i fars pilehäck och så kallade han mig alltid för Nils Bles för jag hette efter Nils Jäppson i Bläsinge, men

så hade de en bror som hette Hans Lust, han var mycket äldre än de, han hade en fästmö och han var hos henne en gång och så var deras mor inte hemma och så sprang vi och tittade i fönstret så låg de i sängen och så drog de sängomhänget för och det var Stjärnans Toren i Plöninge han gjorde en horunge med henne men den dog strax efter, sedan blev han gift i Fleninge.

Den där Anders Svensson jag talade om nyss han bytte sitt lilla hemman till Per Jöran Jens i Jonstorp jag kan inte komma ihåg vilket årtal det var jag var väl sju eller åtta år, men ni må tro att det var en lustig pjäs, jag var hans "karrapåg" en vår för han nändes i bland inte ha någon dräng och jag kunde inte göra honom till lags på något vis även om jag var så villig jag kunde. Den lilla pigan tjänade där när han flyttade dit, det var bara en liten fjolla den gjorde han vid som han ville. Kvinnan låg till sängs i flera år, henne var han stygg emot hon var syster till den halte Ola Skipper i Tjörred. En gång hade han en dräng som hette Bengt, det var hjulmakarens pojk i Ornakärr, det var den gubben som sa: "om jag hade en sådan dräng till skulle jag aldrig sätta en yxa i trä". Också en gång när han var hos sin fästmö och skulle gå därifrån så sa han till henne: "vi skall väl inte skiljas utan tårar", då börja hon att gråta han menade brännvin. Så var det en gång de skulle lässa hö då hade han en sådan smal och dålig höskrinna, vi kallade vagnen för "skärekestian", därför blev lasset högt och repet slets två eller tre gånger den siste gången hade Bengt nära på flugit dit pepparen växer, men då blev han nästen stollig, han slog hatten i marken så den sprack han hade nära på rivit allt håret av sig för allt det elände jag kommer i, sedan sade han: "börja igen Bengt börja igen och stå inte där och glo". Bengt dog året efter, vi var till och med kamrater han och jag när vi gick på vakt i byn vintern efter 21-an /1821/ det svåra året när de åt upp både fåret och kon, då ropa vi och sjöng klockslaget vid var gård. Förr i världen när vi läste hö hade vi en mängd videgrenar att sätta på sidorna på hölaset och så en "höväling"/ett rep/som räckte tre gånger om lasset och så ett tvärrep till att slå tvärt över lasset, höet var så kort som hackelse ibland.

Till sist fick Jens en duktig piga, de kallade henne för Raskan hon var till och med syster till min svåger. Det var ingen som visste hur de hade det ihop, för kvinnan låg till sängs i många år. Men det var besynnerligt varje år vi hade "mögge" /körde ut gödsel/så kom hans bror Bengt från Torekov, där var han färgagesäll. Vi hade ju inga telegrafer då och de kunde inte skriva på den tiden, och han bjöd brännvin vid mellanmålen, så vi fick nästan aldrig gödselstaden tom. Själv var Jens på åkern och hackade ner gödseln annars var far gödselhackare på vart enda ställe i byn. Ja det var ibland många dagar i rad, men Jens kunde inte få någon som gjorde det bra nog till honom. En gång när vi hade haft "brydegille" /linberedning/ där och vi gick hem så tappade vi honom i "Branjamaden", så sa hans mor, hon var så halt att hon knappt kunde gå, "jag tror att Jens är kommen under en "hyll" i kväll". Han kom inte hem under tiden vi åt.

Ja det var förskräckligt vad de söps den tiden och det var värst på det stället alltid ur spetsglas, annars var Jens så snål men aldrig när han gjorde gille. Emellertid så dog den stackars kvinnan. Han hade en dotter med henne. Sedan bytte han hemmanet med Storegårdsmannen och fick ett fint ställe och det fick dottern. Han flyttade ner mot Barekesängarna. Tog undan några tunnland och byggde längor och han gifte sig med en fattig flicka från Glimminge, men vacker var hon, Jens blev en rik man och det blev en flicka med den unga kvinnan hon var också vacker. Hon dog i koleran 1873.

Tretton eller fjorton dog i Väsby men i gruvans församling dog jag tror det var 183 stycken.

Nu står jag och kommer ihåg något som jag måste tala om för er. Jag står alltid och skriver för stolar, bänkar och soffor är för låga. Jag tänkte jag skulle bli riksdagsman en gång, så skulle jag proponera på att de skulle vara ett kvarter högre än de är /alltså möblerna/.

Ja det var det jag skulle tala om hur roligt vi hade när vi var små. Vi fick gå med flickorna till "norra mark" när barken var lös och göra vispar. Vi rev av barken och flickorna band dem ihop. Och när mor skulle gå och skära grenar till att sopa ugnen med när vi skulle baka, det var ekskott som var utslagna från stubben, för de högg inte träden så nära jorden som nu. Och så fick vi gå med mor till Tågalycke kärr och bryta algrenar till att fånga flugor med för när rötmanaden är slut kom flugorna in i stugan och så band mor några grenar i hop på 4 ställen i stugan och hängde på spikar i bjälken. När det blev mörkt om kvällarna så tog mor ett såll och satte under så blev de yra i huvudet och så bar mor ut dem på fäladen och trampade sönder dem.

Om sommaren när gässen hade fällt så gick vi till backarna och letade upp skrivpennor på 4 ställen. Här var tre slags pennor de bästa var kronpennorna de näst bästa var bredpennorna de sämsta hette "snippa". Far höll ju skola på vintern både på heden och i Ornakärr, och pojkar hade sällan några pennor när de skulle skriva så far fick skaffa dem och därför var vi villiga. Så började

vi i Vannaskog och sedan gick vi till "Illamaden" och sedan gick vi upp mot Pottafäladen. Det var där det stora skolhuset låg, tätt vid Anders Knalles där var en stor och bred håla. Och sedan gick vi ut till Hustofta ån där var så mycket vatten att man nästan kunde segla och där var en bro som de kallade för Långa bro och där var så stora stenar att jag förstår inte hur de kunnat få dit dem. Det var en ginväg för kyrkofolket rätt upp mot "Såa-Perens". Där bodde en man förr som de kallade för Måns på Lödden han var född till Pål Jeppes i byn, han var möllebyggare och hade en pojk och en flicka. Pojken tog till sjöss och kom aldrig hem igen och det var en riktig spelevink. Vi gick i skola ihop hos far. Flickan hette Bengta hon gick och läste när jag gick. Det var en stor och grann flicka men de kallade henne för Lödda-Bengtän. Hon blev gift med Bylow som sköt sig. Far Måns var en stor spjuver han gjorde många roliga spektakel. En gång var han och några till och sjöng maj till Måns Götas i Hovgården så fick de inga ägg så fundera de på och gick till stallen där var en liten unghäst och den lyfte de upp på höskullen eller "rännet" som vi kallade det på den tiden. När så drängen kom om morgonen och skulle göra rent i stallen så trodde han att hästen var stulen men när han så kom upp på skullen och skulle hämta hö så stod hästen där och mådde bra. Drängstackaren blev så rädd att han närapå gjort i byxorna, han trodde det var ett spöke.

Och om sommaren gick vi till Ornakärrs kärr och plockade ängsiljor sedan var där alltid så många blåbär när de blev mogna. Och så gick vi till Tågalycke kärr och plocka bollörter och liljekonvalj och på de låga tuvorna var en farlig massa blåbär. Ja jag kan aldrig glömma hur roligt vi hade. På våren när de skulle börja plöja fick vi leda "långhund". När det var segt att plöja så var det en häst som gick i spann och det kallades för att leda långhund. Om sommaren fick vi stå i lassen och när de åkte in säden fick vi draga in neker på logen. Då fick vi plommon och äpplen. När de plöjde till rågen på efterhösten så fick vi gå och hålla om tömmen. När de skulle sprida ut gödsel så fick vi hänga bak på vagnarna och åka. När de fick mellanmål och "neattan" så fick vi många goda sötbrödsbitar. Sedan blev vi så stora att vi själv kunde köra ett par hästar. Far var alltid gödselhackare och systemen Hanna bredde ut gödsel. Om dagarna så var mor ensam hemma och då gick det inte mycket mat åt. Men när vi hade ätit det sista målet på kvällen så drack de sig fulla och så blev de ovänner och far var alltid så grälsjuk när han var berusad. Då hade vi barn aldrig något roligt, vi stod och grät i vråna när de andra var uppe och dansade. De hade gödslingsarbete många dagar å rad och därför hade de lukten i huvudet.

Nu kommer jag ihåg när jag gick i skola i Ornakärr i Møllegården men jag kommer inte ihåg vilket år det var. Far var hemma den måndagen och jag skulle vara lärare och det blev en sådan storm hän mot kväll så att stugväggen gick i böljor. Då var jag riktigt rädd. De måste hämta barnen och hänga dem fast på ryggen annars hade de flugit av bygatan. Och samma kväll blåste Hustofta "skinnklocke" /kvarn/ omkull och kom aldrig upp igen. Det var en husbehovsmölla som stod på deras äng. Jag gick i skolan 11 veckor i ett sträck. Då skrev jag och läste brev jag läste åtminstone fler än det går i en "pigkista" och somliga var så gamla att de var röda. Till sist sade far till mig: "nu får du sluta nu är du värre än jag".

Jag skulle lära mig räkna också men det kunde jag inte jag blev yr i huvudet. Också sade de alltid till oss det var ingen konst för oss att läsa när far var skollärare. Nej tack vi måste allt stå vid mors spinnrock och läsa. Per var den dummaste men han blev likväl duktig. Han var husar för Ingelstråde i 31 år och hade närapå inte fått avsked ändå, befälet ville inte vara av med honom. Och det är han som är far till pastor Nyman i Farhult. Men varje söndagsmorgon måste vi stå vid soffan hos far och läsa morgonbönen och sjunga några psalmer. Far kunde sjunga bra men mor var en mästare. Hon kunde melodien till nästan alla psalmerna. Jag kunde bägge böckerna utantill när jag var 6 år. Vi läste alltid för klockaren skärtorsdagen för vi bodde på sjätte roten, och jag fick alltid beröm av honom, Och det var gamle Jöran Boustedt han hade inte mer än två långa tänder framme i munnen och de var så gula och så hade han en röd peruk på huvudet så att han såg riktigt anskrämlig ut, men han var alltid så snäll mot oss.

Jag har glömt att tala om när far kom hem från Ljungby hed. Då hade han var sin vetekaka till oss det var det enda vetebröd vi smakade på hela året. Och så hade han några rökta sillar, de var så goda att vi slickade fingrarna när vi fick var sin rumpa.

Nu får jag tala om min äldsta syster Bengta när hon tjänade till Anders Jens i Hustofta så gick vi alla till henne. Där hade de dricka som var så beskt som malört det var knappt vi kunde dricka det. Den gamla hette Boel hon var alltid så snäll mot oss. "Jag får väl gå ut i trädgården och plocka några äpplen och goda sura "avelen och ge er". "Nästa gång ni kommer hit tänker jag att de sura

äpplena är mogna och då skall ni få fler". Men sedan flyttade Bengta till Per Pål i Gössarp men det var farligt att gå dit, vi skulle gå igenom "norra mark" och då var vi så rädda att där var snokar, ormar, rävar och vargar. När vi kom långt upp i skogen så blev det tre stigar i stället för en och det kallas för "hönstrejnet" /tupesteget/. den mellersta skulle vi följa, den vänstra gick till Lönskog och den högra gick till själva byn. Detta ställe låg ett stycke väster om. Men sedan blev dottern gift till Viaköp i Farhulta socken så flytta Bengta med dit. När hon så kom ut om porten och såg mot hemmet så grät hon för hon kunde inte se det det var en hel mil dit.

Nu får jag tala om när vi skulle gå till Munka Ljungby stamp med vadmalsräckorna. Vi hade 6 får de flesta fick tvillingar om åren som mor gjorde sitt vadmal av och då var här flera fålader att låta dem gå på om sommaren och så hade far både åkrar och ängar som hörde till torpet. vi hade en äng som vi kallade för rumpan den var så lång som härifrån till "tyska huset" där blev ett lass det var vid gårdet vid körleden. Och så hade vi kreaturen på denna sidan Tjöröd, där blev bra hö på den, så hade vi en liten äng nere vid Hamlestamparna. När vi då sprungo med vadmalsäckarna på ryggen "Vära-Annans", det låg mitt på Engelholms ljung och där var en grind. Men du evige Gud vad vi var rädda för där var så många som sade att där bodde rövare. Ja vi sprang så mjälten hoppa i oss. En gång bjöd Lust oss in på ett värdshus och gav oss brännvin, vi var kusiner, och där var så många husarer inne och jag tror att Pilgren var där också för Lust och Pilgren tjänade ihop i skvadronen och det var två trevliga gökar. Jag har ofta hört talas om en Pilgren sa den flygande korrespondenten han har visst inte ljugit. Och den gamle mannen i Tågalycke han sade många gånger när jag var liten: "i dag står Engelholms gator i en välling", för det var vanligt att det skulle regna den dagen det var Engelholms marknad så det var nog sant att Pilgren satt och fiska på torget i den tiden. Den där gamle mannen kan ni tro var en duktig karl. Han hade en gammal snäll kvinna, hon var mor till min gudmor. Hon sade många gånger till oss pojkar: "pojkar vill ni ha lite klimp och soppa i dag"? Det var gammal sur mjölk, kanske 8 dagar gammal ty i bland var det mögel ovanpå, och mjölken var i träfat och det var vita träband om. De var undantagsfolk och Röglesmedens Ingar tjänade hos dem. När gubben var på gott humör kunde han vara trevlig. Ibland sade han "det glimmar på Engelholms gator som när de är nyskurade, men han var för det mesta ledsen ty både sonen och svärsonen de svira ibland två tre dagar i veckan och så blev det ju ingen reda i hemmet. Han var bror till Pål Hansson i Hovgården han sa en gång att man skulle inte så korn i maj månad, det var för tidigt.

Jag får tala lite mer om Engelholms ljung. På den tiden jag sprang där var här inte mer än ett hus. Nu är här byar överallt och nästan två herregårdar. Kulltorp är ju så vackert och likaså trädgården och ett grant ställe till. Förr i världen var det inget annat än stora ljungtuvor och hålvägar. Jag välte två gånger när jag skulle köra till Errarps mölla, det glömmer jag aldrig. När vi nu kom till Ljungby stamp så var vi alltid hungriga. Så gick vi alltid in till moster Anna och så sade hon: "Ni är väl hungriga pojkar"? "jajamän" sa vi "då får jag väl ge er några potatisar". Vi blev så glada att vi fick "köra i oss". Mannen hette Kristen Askengren. Han hade varit dragon för Görslöv. Alltid hade han en bredskyggig hatt på sig. De bodde strax ovan om Görslövs boställe i ett gammalt fult hus och låg tätt intill och det hette Robbens det var ännu fullare, väster om där Blomqvist bor.

Jag skulle kanske tala om var mor var född. Jo det var i Stora Görslöv där som "Smör-Gudmund" bodde. Änkan Agnes, som är född på Vikens Ryd hon bor där ännu. Hon har två tre väggar omkring som står där på den gamla bopålen. Där är min mor född och det var halvgårds rusthåll och de var 7 syskon, fyra pojkar och tre flickor. Mors far hette Gudmund Jäppsson och han hade tre bröder. Nils kom till Bläsinge, där som nu är fattiggård. Truls kom till Balja, de båda gårdarna hör till Krapperup, Ola kom till Plöninge, Kristina blev gift med Pål Bengtsson i Bolet tätt vid Väsby han var född i "Langom" /Laholm?/ och köpte gården och mor kom till n:r 3 i Bräcke. Kristina var min moster och hon skulle inte räknas bland de första för det var mors farbröder. Och så fick morfar hela "tullelutton" där hemma. Av de fyra pojkarna han hade ville ingen flytta från hemmet utan de fick var sin åtting av gården. Där var Ola, Jens, Jeppa och Sven. Jens fick den lilla stabbamöllan med på sin lott och så byggde huller om buller. Ola fick bli på bopålen och så kallade de hela bunten för Jäppsingarna. Annars hade morfar särskilda namn på sina pojkar men det får jag låta bli att tala om nu för det var nog en lustigkurre till gubbe. Mor sade ofta till mig: "ack om du kunde bli en sådan duktig man som du är uppkallad efter", han hade en stor brigg att föra, segla alltid snällt. Jag var på Jonstorps kyrkogård och skulle leta upp den stora gravstenen efter honom men den var nog borttagen där är så många breda gångar upptagna och han bodde i Bläsinge. Men

mor och far kom att tjäna ihop till Nils Pålssons i Glimminge. Far var 18 år och Mor var 28. Far tala ofta om det här de satt och söp och så kröp far till mor och ni kan väl veta vad de gjorde då. Så måste de ju gifta sig. Far fick kanske lite pengar med mor, hon var ju född på ett stort hemman men de fick nästan ingenting på den tiden och så skulle far ge sina syskon vardera 20 daler och de var sex utom far, men jag vet inte om Gösta var rest till Ryssland han hade ju en farbror som var förfärligt rik och han var ogift. Han hade många stora fartyg i sjön efter vad de sade. Jag har aldrig sett farbror Gösta. Så dog hans farbror och så ärvde han hela förmögenheten. Nå så en del år efter dog Gösta också även han ogift. Jag kommer gott ihåg för många år sedan hur folk skröt och skrek om det stora arvet Nymännerna skulle få från Ryssland. Men det kom aldrig något det var så mycket att det inte fick föras ut ur landet. En gång en lång tid gick ordet att klockaren i Väsby hade löst ut det stora arvet för folk tyckte den unge klockaren hade gott om det några år men han fick inte mer än vad jag fick. Erik fick husplats och byggde i stället för pengar så var det två bröder och tre systrar som far skulle "lösa ut" som man sade förr. Men hur många år far hade stället kan jag inte säga för det var många år innan jag var född. Så måste far bli husar han hade ingen annan utväg. Han var husar i 24 år. Till sist hade han en brokig häst han var så vacker, den fick korpral Larsson, han som dog i koleran.

Nu hade major Gramm vid Höganäs stenkolsverk köpt "skatte" på fars hemman och fyra andra i Väsby socken. Bönderna var så dumma på den tiden och det var bara en struntsomma de trodde de hade ingen nöd då kunde han fått havt det i sin tid men då hade han inte fått mycket för det, men ville han lämna det nu så fick han 6 tusen daler och det lyfte han ränta på 60 kronor varje år ända till mor dog 1835. Då tog far ut sina pengar för vi barn skulle ha vår lott. Där var många som sade till far att han fick inte någon summa för han hade tagit ut ränta i så många år men han fick var enda styver. Och så blev planen dragen ifrån "hasjabo" fälad ner om prästavägen och det är den som är "inskiftet" i den dag som i dag är och det får det väl heta så länge världen står, för det var det första inskiftet som togs i Luggude härad.

Om ni vill veta varifrån Nymansstammen är kommen så kan jag väl berätta det så väl som allt annat. Jo min farfars farfar far han blev införskriven från Östergötland ner här till Kullen som trädgårdsmästare. Här var inte många som hette Nyman förr men nu är här tillräckligt. Det var två stycken som omkom med båten Malmöhus.

Nå vi får väl tänka på något annat än att köpa skatte och lära till trädgårdsmästare. En gång när jag var liten kom Hans dotter Kristina och talade om för mor att det var någon som stulit en stor räcka kläde ifrån dem. Klädet låg i hagen och så viskade hon till mor att de hade hittat det räckan. Den var gömd i Jens Lars rågstycke. Så satte de ut vakt om natten, så kom tjuven och det var Stenbergs Sven och de tog honom genast. Han stod "kyrkoskrift" i kyrkan två eller tre gånger det kommer jag gott ihåg. Hans far var murare och brukade alltid nynna när han murade. Han bodde ute vid Jonstorps vång. Han sade så ofta "det byter väl om, sa Stenberg". En gång skulle Långe Nilsson ha 25 på "pålen" / straff/ I dag får du flått din rygg sade man till honom "a skit det går väl över på en dag", sa Långe Nilsson när han skulle ha pisk. Han var född på Lerberget han var bror till Pär Berg. Han var gamsare här vid schaktet, han gick alltid uselt klädd i dåliga byxor, så sa gruvfogden till honom "Kors Pär du var ju hemma i går och likväl har du håll i stussen". Ja ni må tro det var en riktig pjäs och ni kan tro att det var många sådana vid gruvan på den tiden. De åt och söp upp allt de förtjänade. De var trasiga och svarta som tattare. Var enda måndag var det 10-12 stycken som fick stryk för fylleri och slagsmål. De hade sitt högkvarter vid hamnen vid tullkammaren där var gästgivargård. Och så var där en gammal tysk Betzel, han var ordningsman han piska dem så att det pep i ledarna. Varje gång bonddrängarna ordnade en lekstuga kom gruvans arbetare dit och så snart de blivit fulla slogs de, jag vet när de varade i två timmar och ibland så att blodet rann och det var inte mycket med den lekstugan där de inte slogs. Förr i tiden var här folk från alla orter i Sverige och här var både tyskar och ryssar och så var bönderna och gruvans folk som hund och katt. Nu däremot är de så sams som två löss i en "plida". Nu är alla de gamla slagskamparna döda och nu är det inte andra än bonddrängar i gruvan och de stora fabriker. Jag går så långt att jag tror här har kommit hit på ett par års tid över 100 så nu är det snart bara en sorts folk här. Nu har vi fred och enighet råder, Gud ske lov, över allt. Jag har gett akt på vid våra majstänger om midsommaren nu på senare tiden där har varit folk från 5 församlingar och där har inte varit någon som sagt så mycket som att du trampa mej eller varför stötte du mig. Nu är det roligt att gå och se på för nu regerar frid, kärlek och vänskap folken emellan och ni kan tro att arbetarna har vackra lägenheter

med betsade och nymålade möbler och tapetserade väggar och barnvagnar som kostar över 20 kronor för fint ska de vara så pigan även muffar och parasoller och jag går ofta och harnas över den många lyxen. Man bör väl inte gå över sitt stånd och det vore väl bättre att ha en liten hacka på sparbanken att ha när man blir gammal. Men den regeln vill de varken lära eller höra talas om de tror de behöver ingenting då, jo tack skall du ha, det är då skon klämmer som värst. Folk är så sinnade att de tror det blir ännu bättre. Nej du ska ha tack "Gossan" var ingen dum spåkåring, ännu blir det värre. sa hon.

Hon hade hela landet till "undantag" men hon kom ändå hem och dog på Höganäs, Ryd och vilar nu på vår kyrkogård. Och hade jag fått rätt skulle hon ha det vackraste gravmonument som där finns på vår kyrkogård det hade hon förtjänt för sina många och långa vandringar också för att hon spädde så säkert. Men det gick för henne som för Pilgren i Ängelholm, den som har bäst förtjänt det får aldrig något.

Nu får jag tala om hur det såg ut i gruvans bostäder i min ungdom. Fyra ohyvlade brädor slagna i hop till en säng, en del låg i bara halmen och så ett hästtäck av nöthår att breda över sig för att dölja fattigdomen med. När dom skulle äta hade de två gamla stolar, en gammal bänk, den som kom sist till bordet fick hålla till godo med att sitta på kolboxen. Där satt de så charmant och åt sin "splendida" middag med potatis och sill. Och när de någon gång skulle ha kalkat deras rum så var muraren övertygad om att han blev trakterad med vägglöss så att det skvala på jorden för i loftsprickorna och i hörnen hängde de så att man kunde ösa med slevar. Nu säger du väl att jag ljuger igen, nej vi tacka dig, jag är inte van att ljuga jag har nitälskat för sanning och rätt i all min tid och det vore väl både synd och skam att lära sig ljuga nu jag är ju nära 70 år, för övrigt vet jag vad min snälla mor alltid sade till oss: "för all del pojkar lär er inte att ljuga då blir ni inte Guds barn". Och vem som helst som har någon känsla i sig så må han väl lyda mor och far. Jag vet så gott reda på det för 1826, det svåra året, när folk åt upp både kon och fåret, att jag tjänade i Tågalycke och då körde vi och Ola Jöns i Bräcke och så var det en man från Sveningstorp de kallade honom för "Gavaren" /gaparen/ vi körde kol till alla gruvans arbetare. Det värsta var när vi skulle köra till "eldkvarn" för då skulle vi rygga in och gamle Carl Ramm, han var eldare där, det är i kröken där A.P.Lundgren bor nu. Då kände jag var enda arbetare vid gruvan och visste var de bodde och vi måste åstad varenda tisdag och fredag om det var aldrig så dåligt väder. Gruvan hade lite hästar och oxar det året ty det var dålig skörd det året. Sommaren 1826 byggdes "de nya längorna" som vi kallade dem då liksom nu och då körde vi täljstenen: från sjön och det var samma sommar som här var tre fyra arbetare som blev befallda av styrelsen att resa hela landet runt att värva folk och de kom hit från alla vinklar och vrår och de var så förfärligt fattiga att de inte ägde ett dyft, där var till och med en som gjorde en mamsell med barn av dem som var ute och städslade folk. Han hade sagt att han var kamrer och den stackars tösen kom gående en 30 eller 40 mil häri från, och så var det bara en fattig arbetare som hade både kvinna och barn och så måste den stackars flickan gå hem igen. Det var ju både synd och skam att göra så mot den lille mamsellen. Det hade jag inte velat om jag så hade fått 100 riksdaler. Jag har alltid ömkat de flickorna, har alltid stått på de menlösas rätt när jag fått veta att de lidit orätt därför har jag gott på gamla dagar och mår bra.

Nu får jag tala om hur det gick till förr i världen med kolhuggarna och pojkarna i gruvan. Huggarna hade alltid en matväska och en "drickadunk" med ett band i, det hängde på axeln liksom när man skulle gå till affären förr i världen. Pojkarna hade några skivor bröd och några kalla potatisar och en "ryssasill" i en smutsig trasa och så skulle de i väg klockan 3 om morgnarna. Här var en gammal gubbe som sprang omkring och väckte, den skulle huggarna betala en viss summa i månaden, som drogs av på kontoret annars hade väl gubbstackaren inte fått sin rätt. De pojkarna som hade lata huggare fick vara nere ibland till klockan nio om kvällen. När de skulle gå hem frös trasorna på kroppen så måste modern sätta honom på "sjödded"? eller rättare sagt på spiselhällen tills han blev upptöad och så behövde han väl tvätta sig lite också sen tror jag visst att han förtjänt lite mat. Ibland måste modern gå ut och leta upp dem i snödrivorna när de låg och var förfrusna. Så var det inte så lång tid att ligga för en sju- eller åttaåring. De raskaste kolhuggarna kunde förtjäna silvertumlar i premier, de vore större än "Lönnskogskoppen" ja mycket större. Min brors svärfar det var en gubbe som kunde hugga kol, han fick premier flera gånger och tumlarn finns ännu.

Nu kommer jag ihåg när jag var liten var det brist på pengar då fick arbetarna brännvin, dricka, fläsk och kött i stället för pengar men då glömde de ibland att arbeta. På Steglingegården göddes många oxar och svin om åren, bränneri och bryggerier fanns på platsen. Det gick väl an med allting

bara de stackars pojkar sluppit den många stryken. Huggarna slog dem, fogdarna slog dem, de visste inte hut. Min svägers far han var så gränslös till att slå han börja vid hälar och fortsatte ända upp till nacken, på den tiden var det gott om hasselkäppar. Tavlan är ganska mörk men om ni tror att jag ljuger så hänvisar jag till min granne han är snart 79 år och har varit i gruvan det mesta av sin tid. Han måste börja arbeta i gruvan när han var sju år, han kan tals om hur det gick till i gruvan när han var pojke. Ni må tro att han är en trovärdig duktig man fastän han är gjord i Väsby prästgårds kostall i ett bås. Hans mor blev sedan gift med en tysk, han hade ett ben så krokigt som en gammal vagnkäpp, och strax efter de gift sig stod hon och tvättade vid kanalen och så föll hon i den och drunknade. Sedan gifte gubben om sig med en flicka som hette Agnes hon var nästa blind. Så hade den lille pojken både styvfar och styvmor. Ni kan väl tänka er att han inte skurit så gröna lagrar i sina dagar men nu har han riktigt bra på gamla dagar han så väl som jag. Han har varit gift med tre änkor och alla är de döda. Ja, änkor har han havt och gamla har de blivit det var väl så förordnat det skulle bli hans lott.

Ja i den tiden fick det gå utan skolgång. Här var pojkar från gruvan som gick och läste när jag gick, somliga var över 20 år, de kunde inte läsa alls men prästen släppte fram dem ändå. Ja jag vet att när jag var liten så fanns det knappast någon man i Väsby socken som kunde skriva sitt namn. När de körde till kvarnen hade var man ett kännemärke på sin säck, det kallades för "karlamärke" det var sådana lustiga krumelurer de likna både snokar och rävar och "hönsafötter" så jag förstår inte varför de inte skulle lära sig något då nu för tiden är här överflöd på lärdom.

Jag står nu ock kommer ihåg de stora lergravarna och hålorna på Bräcke fälad som vi sprang och slog kana på när vi var små. En kväll sedan de blivit mörkt så kom där några körande så sade jag: "vad kan det vara för några?". Så var det någon av de stora barnen som sade att det var Nils Truls faster från Ingelstråde som skulle flytta till Plöninge. Och om hon lever ännu måste hon vara snart 100 år, jag tycker jag är så gammal Jag undrar var Bräckeborna fått att fylla sina stora hål med för nu är det åkrar överallt. Hade de ändå havt våra stora bergbunkar och askbunkar att gå till, det hade varit en lättnad. Jag har ofta tänkt på att gå dit och se både här och där, och där ryttarhuset stod men jag känner inte igen det därför har jag inte där att göra. Och det stod en rönn tätt vid "tajta" gårdet och där hade stått en smedja men den brände innan jag var född. Det syntes så bra för det låg så många tegelstensstumpar. Smeden hette Lundström. han var död och flyttade till Allerum när smedjan bränt. Han var gift med min fars syster som de kallade för "Ryska-Helenan". När hon då blivit änka flyttade hon till gruvan och där är det bästa stället för fattigt folk att vara för den goda eldbrandens skull. Så kom hon i beröring med en ryss, och sådana var det gott om i den tiden, så hade de två eller tre barn i hop och så skulle de ha gift sig men så föll taket ner på honom i gruvan och slog ihjäl honom han hette Masorka och så blev det inget av med giftermålet.

Nu står jag och kommer ihåg de gamla Göingegubbarna som körde omkring och sålde tobak och humle, de hade sådana stora breda virginska blad De var far så förfärligt glad för och ni må tro att han kunde tugga tobak som en hel karl och vi var fyra bröder men ingen av oss bryr sig om tobak men snus var vi alla glada för. Och så köpte mor alltid lite humle och ibland sjöng mor en rolig vers för oss. Det började så: "Tue stå du här mens jag går in och lyss om mor vill köpa humle när det bjuds". De gubbarna hade alltid sådana storbrättade hattar de behövde inte vara rädda för att det regnade i "kranen"/näsan/ därför såg man dem aldrig använda paraply

Jag hade en farbror som hette Ola han satt "till huse" i all sin tid han hade fem barn och så var han husar för Ornakärr tre eller fyra år om han då hade fritt husrum kommer jag inte ihåg. Han var alltid fattig men det var den gladaste lax som fanns här på jorden. Han hade alltid det till ordspråk när han var lite på kulan: "tag det året sa Ola Nyman" och frågade man honom om han fått något gott så svarade han jo jag fick en liten sup. Han gick omkring i stugorna och lagade gamla spinnrockar och väggur och han kunde göra nästan allt man bad honom om. Han bar gärna ett halvstop brännvin i tröjfickan. På den tiden var här brännvin i var stuga. En gång när han varit på ett ställe och skulle gå därifrån sade kvinnan till honom om han ville ha en kaka bröd. "Nej jag vet inte det jag har ett helt bak där hemma" svarade han men jag tror att jag kan avlägga ed på att de aldrig bakade. Ni må tro han var stolt fastän han var fattig och käringen satte näsan i vädret som om hon hade havt "vipor i sikte". Farbror Jens den yngste dog på Ryd först på året 73 var då 85 år och dog som medaljör. Han hade anlagt den stora trädgården på Ryd som hör till direktionslängan och hans gamla änka lever än. De hade tolv tretton barn och där var en stor fattigdom.

Ja nu är det väl på tiden att köra ut fåren. Nu är jag äntligen bliven så gammal att jag skall vara

fårpojke men jag vet vad jag tänkte nu slipper jag som mor sa alltid, att ränna omkring och slå dank. Jaha tänkte jag nu har du sett dina bästa dagar men allting går ju för sig bara man bär sitt kors med tålamod. sa alltid Norling det går annars för sig. Men det var några rackarens vilda får de hade för vana att hoppa över gärdesgårdar. Var gång jag var hemma och fick lite mat så var fåren sprungna över det dåliga prästgårdsgärdet in i gruvans trädgård de tyckte förträffligt om att gå där de blev feta och stora så att jag kände knappt igen dem men jag fick en rasande hop bannor både bittida och sent, men jag rände mig ihop en farlig massa "batteringar" / 1/4 skilling banco/ för där var 55 grindar på landsvägen och tre på prästavägen men det bortersta vågade jag nästan aldrig gå till vid inskiftet för där bodde en massa gruvpojkar. De slogs med stenar och de nöp mig i armarna jag ylade och skrek så att det hördes långa vägar men vid det "svajda" och den tjärade grinden fick jag någorlunda vara i fred och så var där "Adesa" grind där var gärna barn och ett stort hus tätt intill men dem rådde jag på för de var rätt små. Det huset låg intill Storegårds kvarn, mannen hade varit soldat men när han skulle "viska" /dra/ en kanon i Tyskland så brann skottet av så dog han där. Änkan hette Ada sedan blev hon gift med en husar som hette Masefareno. Och så var där den lille grinden ett stycke öster om jag sprang i gruset så att det hettade under fötterna. En gång kom jag för sent. då sa den körande till mig: "nu kom du bakefter tiden som fan" och då blev jag riktigt skamsen. Emellertid fick Tågalyckeborna feta får den sommaren jag var deras fårpojke. Klockaren var så snäll var söndag de körde till Viken fick jag en gammal svart enstyver men vi var ju lite släkt min farmor var halvsystem till honom, men det var jäkelen vad prästen var snål han gav mig aldrig så mycket som ett runstycke. Men tacka vill jag den där muraren från Helsingborg han gav mig en stor sexstyver var lördagskväll med ett stort lejon på, jag tror visst att han hette Hammarström, han reste hem till Helsingborg varje lördagskväll. Ja det var en snäll man han var i Väsby och byggde det södra kapellet. Och så de åren jag var fårpojke så odla far den där förskräckliga stenbacken där tätt vid Vilan för far arrenderade ett tunnland jord av sina rusthållare men aldrig i min tid har jag sett så mycket sten som där var. Jag tror där var två alnar djupt med sten så hjälpte jag far att trycka på stenbrytaren. Och så var det antingen 1822 eller 28 som far byggde det gamla huset som står där ännu. Så länge far tjänade husar fick han hyra bort det gamla ryttarhuset till vem han ville men det var några fattiga stackare som bodde där så far fick sällan någon hyra men sten i backen fick han till att täppa in ängen med och den gamle ryttaren som far köpte den av den kallade de för "Åsjött"/ avslutat/ han hade väl något annat namn också tänker jag men det var långt innan min tid.

Ja nu var jag mycket för god till att passa fåren därför skulle jag börja tjäna hos den store mannen med isterbuken, han hade en sådan liten rulta till kvinna hon hade också istermage. hon var faster till den mannen i Hulta som fick medalj i klockaregården för odling och plantering men han levde inte mer än ett halvt år efter. Nu kommer jag ihåg året det var precis 1828 på våren när jag började tjäna. Gudmund och Per hade tjänat där förut. Ola slapp undan för gubben tog undantag och ni kan tänka er att det var en gubbe som var skarp. han var lik ingenjör Peters han kunde se tvärs igenom en. Det var inte värt att stå och virra när han befallde något det skulle göras på ögonblicket. Ja han kunde taga rätt på vanartiga pojkar och lära dem att "sko höns" och mycket annat smått men jag ångrar inte att jag tjänade hos honom det har jag gott av ännu. Jag har så ofta sagt till gruvpojkar ni skulle ha en sådan husbonde som jag hade när jag var liten så stod ni inte och pratade emot folk som ni gör nu och ger 50 ord för ett. Men han var en bra gubbe. När han talade om något roligt så sa han "vi får vänta te i sta när vi får slut" och det visste jag inte när det var och det var när vi sysslade om djuren i mörkningen. Han skulle säga för mig att det var inte mer än tre släkteregister i Väsby socken, de första var den så kallade Kullasläkten och det är Ingelstråde och Lönskoborna och de andra var Per Posas Adolf från Hulta och så sade han att det fanns en liten klick till i socknen därför kan jag reda ut släkten på 5-6 led och det är det ingen i socknen mer än jag som kan och jag vet besked om vart enda rusthåll, vilka hemman som hör tillsammans och som hör ihop med varje husar. I Ingelstråde är fem husarer men det är inte mer än ett helt nummer och det är det som min bror red för.

Så gubben han var duktig jag skall berömma honom så länge jag lever och ni må tro att där var ordningsfullt på alla sätt. Om morgonen när vi skött om djuren skulle vi tvätta oss och kamma håret. Den stora kammen hade sin plats "väremmed" för det var en ryggåsstuga, och så fick vi frukost ibland fick vi en tunn ostskiva eller för det mesta slog vi brännvin på brödet och så tog vi lite ur glaset och så slog vi resten på brödet det mesta var korn och ärtor med en liten smula råg ibland. Här var inte så stora rågfält då som nu och så skulle jag passa gässlingarna när det var

vackert väder för där var så många kråkor i "starke hane" och när det var dåligt väder hjälpte jag den gamla kvinnan att banka och vinda garn hon var så rolig och snäll, och när hon skrattade hoppade istermagen på henne. Så var jag där hela sommaren och nästan vintern också för de hade bättre råd att föda mig än mina fattiga föräldrar.

När vi då skulle börja att våra på 24, så kom jag till Ola Jens i Bräcke och var där den sommaren. Det var hos de snälla människorna som jag talat om förut för Tågalyckemannen skulle taga emot en pojk som var släkt med dem men den tyckte jag inte om han var där bara en sommar sedan kom jag dit igen. Men nu kommer jag inte ihåg vilket årtal det var som Per fick det hela hemmanet, så skulle där byggas en ny gård till honom ute väster om. Då måste de hugga ner fruktträd i trädgården där blev bara ett valnötsträd kvar i det ena hörnet där var sådana stora blad på det luktade så gott, det stod där i några år men sedan gick det bort.

Så skulle Per gifta sig han skulle ha en tös från Buskeröd som hette Gertrud och så skulle Pers syster flytta till Buskeröd och gifte sig med Gertruds bror och det är den som är på Lerberget hos sin dotter och hon lever ännu och så gjorde de byte på det viset. Så skulle de göra stora lysningskalas på båda ställena och de varade en hel vecka och ni må tro att det behövdes ett halvt år att rusta till dem och minns jag rätt så var farbror Ola "tapprännare" och ni kan tänka er att han smorde kråset de dagarna. Ni må tro att på den tiden var här kalas mot som nu. Fyra spelmän och alla drängarna hade pistoler värst var det när de tog "brudskänk" de sköt så att gården var så full av rök att man inte kunde se då tror jag de blev domedag. Nu kommer jag gott ihåg när brudföljet kom där var väl 20-30 ridande och sedan alla hästarna ja det var en rad så lång så det var förskräckligt. Två av de närmaste släktingarna skulle vara förriiddare. När de kom nära stället där kalaset skulle vara så spände de ifrån och sprang och så skulle de ha kaffepannan och brännvinsflaskan och bjuda brudföljet och de närmaste släktingarna och om söndagen tågade de till kyrkan med 4 spelmän i täten. Och så ett år efter fick Gertrud ett barn så hade vi ett stort barndop när hon döptes och så den fjärde dagen om onsdagen när drängarna kom med hästarna skulle vi ha slädparti. Här var så förfärligt mycket snö på fåladden den täckte över både stenar och tuvor När vi då kom till kyrkan gjordes halt för kaptan Jordberg han bodde där och han bjöd på hela laget han var med på kalaset. Sedan bar det av mot Plöninge, Tjörred och ner om Höganäs och så var vi pigga på middag när vi kom tillbaka. Ja nu har vi havt både bröllop och barndop nu får jag väl tänka på att göra något annat.

På sommaren 24 jag kan inte säga säkert men jag tror visst att det var då, dog den lilla trevliga gumman när vi skulle köra in höet. Det ringde för henne om torsdagen och så måste vi begrava henne om söndagen de kunde väl inte ha henne ovan jord längre för hon var så fet. Det blev annat att göra än köra in hö så måste både Per och Nils taga var sin häst och rida omkring och bjuda till begravningen. De skulle ända bort till Kattarp och Vegeholms vagnmakare, de hade en farligt stor släkt och ni må tro att där var en stor begravning och det var en hederlig gumma den där gamla kvinnan och det var en förmögen gård så de hade råd till det, Sedan hade gubben sin brorsdotter som skötte hushållet.

Men jag har glömt att tala om den första pigan jag tjänade ihop med på 23 hon var så farligt sträng mot mig när vi bar de stora "drankabalana" och de stora torvkassarna den ena var så stor som ett baktråg och så hade vi en rysligt lång väg att gå. Jag var ju bara en elvaårspojk och hon sa alltid: "gå rak i ryggen som Pottans katt" och jag var liten och klen och jag måste släpa på mer än jag orkade med därför har jag alltid varit liten och krokryggad i all min tid, men så Gud ske lov blev vi av med henne vid Mickelsmäss. En gång om sommaren var vi nere på hamlarestampen och ansade lin så kom där en fin husar och ville tala med henne och ni må tro att han var sprättig för han hade fört hästar till Stockholm, jag vet nog vem det var. Så gifte de sig om Mickelsmäss när hon hade tjänat ut och det var väl att bli av med henne den styggan.

Så var där en piga från Ingelstråde de två andra somrarna jag var där hon var alltid så snäll mot mig. Om sommaren hade vi pojkar alltid så roligt när vi hade hästarna i "prästkollmen" eller i Werkesängarna och så om söndagarna mellan att vi skötte djuren låg vi i de vita ärtlanden ibland fick vi "skrubbor" av våra husbönder. När här då var ont om foder så måste vi ligga och beta hästarna på Tågalycke bete tätt intill den lilla grinden. Där kunde man i bland få en "batting" när man öppnade grinden för en herreman, men så blev det ett farligt väsen för alla ville ha pengan. Tacka vet jag när jag var fårapojk då hade jag ingen att kiva med och på den tiden var det stort om man fick gå till kyrkan tre eller fyra gånger om året och det var det värsta jag hade när jag kom hem

från kyrkan om jag inte kom ihåg ingångsorden och ämnet för predikan men det värsta av allt om jag inte kom ihåg den dagen då garvare Lindberg från Höör kom till bryggarns i Tunneberga och skulle ta emot hudar och skinn då var jag nästa olycklig. Ni må tro att det var en farlig gubbe så sträng han kunde "sätta huvudet rätt" på vanartiga pojkar. En gång var jag och skulle köpa tran hos Hallsa-Bengtän på Hallsabacken och det huset låg ute i sjön, man skulle gå över en plankan men det fanns ingen. Lyckligtvis kom där en gubbe som också skulle köpa tran. Kom sa han så går vi till nämndemannsgården i Södåkra. Där fick vi men det blev så rysligt mörkt om kvällen så jag vet inte hur jag kunde hitta hem, men det gick för sig sa Norling.

Här var inte så gott om butiker då som nu. 1826 det svåra året, det var då de åt upp både kon och fåret då var här så lite gröda i alla Kullasocknarna att vi räfsade ihop liksom "skabädda" på åkrarna liksom höbreden på ängarna, då sluppo vi att tröska vid ljus om kvällarna

Jag tror att rågen gick upp till 35 riksdaler tunnan. Då tog Nils emot gården om Mickelsmäss och så gifte han sig med en vacker flicka från Långaröd och det var nummer 2. De vackraste flickorna var numrerade. Nr 3 lever ännu här har alltid varit vackra flickor i Väsby socken nu är de snart vackra allihop för nu är de klädda i muffar och parasoller och så får man kalla dem för jungfrur eller mamseller. Och så hade hon piga med sig och det var Lövgrens Hanna den styggan. Hon skulle "ätit" ut mig men hon måste bort hon var skuld till att jag fick två duktiga kok stryk orättvist. Hon var där ett år men jag var där i fyra. Det värsta för mig var att jag hade så svårt att ligga torr om nätterna jag vet när jag inte smakade ens en sked vått på tre dagar det hjälpte ändå inte jag rådde inte för det det var väl ett "men". Och då om vintern så måste jag åstad och skära "uråde" till djuren vi fick inte spilla ett strå och vi hade lite buskhö i Tjöröd och det skulle skäras allt jag skar mig ofta i fingrarna. Jag måste passa både hästar och kor svin och gässen hönsen tror jag visst att jag slapp, det fick pigtrollet göra. Ni må tro att jag blev härdad i rättan tid.

Så 1827 vid flyttningstiden var jag i Ingelstråde efter en ny piga hos Nils Rasmussons vi tjänade ihop i tre år och det blev min äldsta brors hustru.

Nu får jag tala om för er hurudant de var klädda på den tiden. De gamla gubbarna hade mycket storbrättada hattar liksom "humlegöingarna" med breda band och stora spännen i så hade de vita "utanpåskjortor" långa som rockar, en stålgrå, en ljusblå och en mörkblå eller klädesblå det var själva "gudsbordsrocken" som de skulle ha på sig när de gick till nattvarden eller vid fina kalas. Och så hade de korta knäbyxor med nära knappar att knäppa ovanför knät eller ett mässingsspänne nederst. De som var rika hade silverspänne och så hade de vita strumpor med röd-randiga vackra strumpeband som bands med stora öglor. Den som hade stora runda ben såg bra ut men de som inte hade det såg ut som stake rätt upp, hade de bockskinnsbyxor på så hade de gula band att binda i ögla ovan knät. Och så hade de mycket grova skor med grova läderremmar som bands ovan vristen. Så smordes de med "syrefett" när då vägarna röko så blev smörjan lika tjock som lädret och så i vardagslag hade de flesta hättor på huvudet när de stod i logen och så "läderhasapipa" i munnen läderpung med tobak i och en mässingsnål att rensa pipan med. Nu får jag tala om fruntimmernas kläder de vackraste var de vid Kristihimmelsfärdsdag om det var vackert väder då skulle alltid sommaren vigas in med fina högröda tröjor och fina ljusblå bombasinslivstykke också fina vita hättor med de långa svansarna somliga kallade dem för "spassen" eller "knäppen" när de räckte för långt ner. Det är många år sedan här var ett par från Höganästrakten som reste till Köpenhamn och kvinnan hade en sådan lång hättesvans att det samlades så många pojkar bakefter dem så att mannen fick vända sig om och "schasa" på dem liksom när man schasar på höns. Jag kommer inte ihåg hur mycket det kostade att få virkat sådana hättor här var inte många som kunde "binda" /sticka/ sådana det gick så rasande många knappnålar åt. Jag tror visst att Killbergskan var mästare för dem. Så hade de gamla kvinnorna "filltasjart" och "skinnklockor"/ filtschalar och skinnunderkjolar/ breda skor med remmar som var sydda fast vid hälen till att knäppa över vristen. Och så brukade de gamla gå in i "stackalehuset" /fattiggården/ om söndagarna när det var mycket kallt. Vi hade sådana konstiga präster på den tiden ibland blev det inte ringt samman för än det börja mörkna. Jag var där också ett par gånger men jag kom inte stort längre än i förstugan för jag hade alltid varit frusen av mig för jag var bara uppfödd med gammal kall "drickablandning" eller "flankmarsch" som vi kallade den som var sju vintrar i. Och så hade jag ingen "hallstacka" att ge dem om julen men det fick de av bondkärningarna när de hade bakat till julen och där var många kvinnor jag kan komma ihåg den första hette Ulrika, hon var mycket halt, där var en som de kallade för Hobbeli Toran och så stora Troen, hon hade en sådan lång haka, och så var där lilla Toran och så

till sist var där en liten rulta som de kallade för Steglinge Toran. Hon var "trilling" men de var där inte alla på en gång.

Till sist köpte far hela "äskespeled" det är den lilla längan som står där hemma och som muraren har till fähus. Det står ungefär där som det konstiga urmakarehuset står och så det ett litet hus som stod lite framför kvarnen. där bodde två systrar, den ena kallade de för "Dåliga Hanna och den andra för Anna med knudan. Hon hade en knuta på vristen som var så stor som ett barnhuvud. Toffeln hängde bara på tårna. Hon hade fått en horunge och där var mycket att skriva om den flickan nu är hon som jag gammal och det får vi vänta med till en annan gång. De två gamla hade en syster som fått det lilla hemmanet som låg där kvarnen står nu. Hon var barnmorska och var så tjock och fet för hon åt så mycket "balekaga". När de fick barn så skulle de alltid gå till varandra med "balemat". jag har ett fat som står på skåpet som ett minne efter "balematstiden" som min kvinna fick av sin mor i hemgift. Hennes föräldrar skulle köra till Ornakärr med "balemat" och "lutfiskagröt". När de kom fram, här var sådana dåliga vägar över "körelana", så var hela botten av fatet men det år satt grannt ihop igen. Ja det var sant det där lilla hemmanet det blev flyttat långt ut på öster. Jag tror de fick tre gånger så stor plan som de hade en liten spetsig bit liksom ett "förningsstycke" de bytte med möllestället. Och där var en man som brukade så ofta draga "harnäcke" med folk så att huvudet var vridet på honom.

När han då gick till kyrkan så tittade han mot "Pivan" men så vreds huvudet åt Jordbergs, där var krog på båda ställena där var många som skrattade åt honom för de visste att han ville gå på båda ställena.

Han hade en pojk som var tokig. En gång sa han att alla våra får är döda utom ett de ligger i gödselstaden det har far till att skjuta skator på när han skjuter till måls. Så när ni läser detta så säger ni väl att det var en galen människa till att ljuga men det går jag själv i borgen för att jag inte ljugit ett ord men det kan hända att jag tagit munnen väl full ibland.

Där var en liten grön backe vid "Pivan" där var alltid ungdomarna och lekte boll om söndagarna. Den kallade vi för "Pivarebacken". En gång slogs de där en hel eftermiddag så att blodet rann. Där var några av gubbarna i socknen när de gick i kyrkan så kom de inte hem förrän om tisdagsmorgonen. De gick från kyrkan till Jordbergs från Jordbergs till Pivan från Pivan till Jordbers där var krog på båda ställena men Pivarekaringen hade inte lov att sälja brännvin men hon sålde i smyg. Jag vet nog vilka gubbar det var men det vill jag inte tala om för er nu de är döda för många år sedan.

Ni må tro att det var en usel ordning i Väsby. När vi gick till Guds bord eller som det hette till altaret så var alltid altargången före mässan så fort den var slut var det till att springa i kapp till Jordbergs eller Pivan och många gick dit så snart de hade varit uppe och blivit förberedda och det var många som inte brydde sig om att höra mässan och ibland dröjde det en hel timma innan han började predika. Jag tyckte alltid så bra om Pivarekaringens kaffe för det var så sött jag förstod inte bättre på den tiden. Men vad jag hörde talas om sedan var det inte annat än pudersocker, cikoria och vatten men jag förstod mig inte på det, vi visste ju inte om varken kaffe eller socker i det gamla ryttartorpet, det var mycket stort om vi fick två vetekakor om året.

En gång var jag med Per i furuskogen vi var ända uppe i "ysnaet"? Och jag var så vilsen i huvudet att jag tyckte solen gick upp i väster varje dag. Nu är den gamle sträng mannen död för några år sedan och den gamla grannen han var nog död några år förut ni må tro att det var en man som inte söp bort vettet han sade så ofta: "Båla kroppar, dricka brännvin som vatten jag tror de är förtenta inuti". Då riste han alltid på huvudet, hans son var en suput. Han hade alltid två lejda karlar eller hökarlar ute från allmänningshuset, han sa alltid jag litar på dej Ola, du står mi bi. De kallade honom för Ola Piss. hans käring kallade de för Kitta Ralla den andre mannen hatta Carl Frisk. Men Kitta hade en syster som de kallade för Troen Trasa hon var lite konstig hon gick alltid omkring med sin gamla bytta och bad att få en smula mjölk och när hon kom till en sten, komocka eller hästlort stod hon där och sparkade tills träskon sprack. De talade om att hon slog årtor och kål och andra slags mat i en bytta. Där var en gammal som de kallade för "Hana losa" jag kommer gott ihåg dem.

Jag skulle talat mer om den gamle mannen som hade de trogna lejdkarlarna han sa alltid när det regnade på Ängelholms marknadsdag: "I dag står Ängelholms gata i en "flincka?" och när det var något vi gjort vackert så sa han det glimma som Ängelholms gata när den är nyskurad och det var nog sant att på den tiden satt Bilgren i en båt på torget och metade fisk, Ja den gamle mannen det

var synd om honom för han var så sorgsen han var nästan aldrig glad. Sonen söp, svärsonen söp, det var min gudfar, de var några riktiga svirare.

Jag har glömt att tala om när vi var i mossen i Brännan och klappa torv Då hade vi alltid så gott med maten vi hade slättefisk och lökdoppa risgrynsgröt med söt mjölk att doppa den i. Vi var där i flera dagar de dagarna hade vi riktigt gille. Torvmossen hörde till Brunnby prästgård. När då torven legat några dagar skulle vi flickor och pojkar dit och vända den och så nära dagar efter skulle vi stapla den. Så sprang vi alltid ginvägen över Långa bro och genom västra Esperöds mark där slog vi oss alltid ner i gräset och band "vejner" ihop, kunde där då bli både vagga och säng så lyckades det bra för dig som band om. Och så plocka vi kärleksörter de skulle sättas mellan loftet och bjelken midsommarnatten och det var besynnerligt att de kunde vara gröna hela sommaren och somliga grodde mot varandra somliga grodde från varandra.

Min äldste bror Gudmund tjänade hos grannen det var bara en länga mellan gårdarna så skulle han exersera på 26 den soliga och varma sommaren och jag kände knappt igen honom när han kom hem från Ljungby hed för skinnet i ansiktet var nästan avsvett på näsan. Och så tjänade han ihop med Wästergrens Pernilla och så gjorde han en horunge på henne. Men den var lyckligtvis dödfödd och far fick bekosta begravningen han hade inte en styver själv. Han tjänade där i många år och hade bra lön, 4 tunnor korn i skäppan om året han hade inte känning av någon missväxt, det var ett halvt hemman och vart år fick han sitt korn så skulle Pivarekaringen ha det, det var redan uppdrucket. Ja ni kan tro det var en pjäs och en glad lax och han kunde både arbeta och dansa det västa var att han var så galen efter fruntimmer. Hans matmor hade en bror som också hette Gudmund och ni kan tänka er att där dansades några "gudmenna" stycke de åren de var "sanckade" och de många halvstop brännvin där dracks i drängstugorna de är mer än oräkneliga på den tiden brändes det i varje gård.

Sedan började han springa till den pigan jag tjänade ihop med hon hette också Pernilla så blev hon också tjock men det var några år sedan jag skall inte ljuga det vore både synd och skam att ljuga på sin egen bror jag vet att jag inte ljugit ett ord ännu.

När flickorna brände i brygghuset så kallade de alltid på mig när de hade "klarepannan" på så skall jag alltid smaka på dropparna och det var så starkt att det nästan tog eld i halsen och jag blev så yr i huvudet att jag nästan inte kunde gå och så skulle jag smaka på det sista också det kallades för eftervärma det smakade illa.

En gång hade Gudmund och jag varit på rese gille en kväll och så kunde jag ana att han skulle gå till vår piga och jag sprang ner om och så kröp jag under fönstret och han var redan där och han märkte att jag fanns där och jag sprang in i hackelsehuset och upp på höskullen och han efter men det var min lycka att han inte fann mig för då hade han slagit ihjäl mig för han var så arg att han fräste och så måste han gifta sig med henne och så köpte far ett gammalt rytthaus i Ornakärr och byggde till dem ute på Ornakärra fälad och arrenderade 4 tunnland av P.P.S. och sedan fick han väl taga skeden i vacker hand. Men han blev inte gammal, han dog 1855 och begrovs tre veckor före påsk men änkan den stackaren hon lever ännu hon har legat till sängs i tre år och ni kan tro att de har 6 duktiga barn, två pojkar och 4 flickor. De tre yngsta flickorna är ogifta och ni skall inte tro att jag skryter av dem för att de är mina brorsbarn, sannt är det och det säger alla människor och när Gudmund dog så sa alla grannarna att de kom att sakna honom. Han var alltid glad arbeta och sjöng det gick som en dans. Och när det blev en redogörelse efter auktionen så blev det 6 riksdaler till vart barn.

När min äldsta syster skulle gifta sig med en fattig karl hon kom åstad i förtid, de var fattiga båda två så måste far bygga hus till dem också men de blev nästan rika till slut.

Min syster Bengta begrovs på böndagen i oktober 1864 i Jonstorps kyrkogård vid en ålder av omkring 64 år.

Nu får jag skynda mig till min tjänst igen annars kanske de drar av halva lönan, i alla fall är där inte mycket att taga det ur så litet att jag inte törs tala om det. Ja emellertid var här en piga som tjänade till Pers väster om värt där var också en länga emellan, hon hette också Pernilla det blev min fästmö i några år och hade jag gift mig med henne hade jag inte varit änkeman nu men det var för tidigt jag hade ju inte läst för prästen det hade nästan varit skam men ni kan tro att det var en snäll flicka och vi var så glada för varandra att jag inte kan tala om det för er. Hade hon varit köttsligt sinnad hade hon kunnat lura mig men det var hon inte, och därför skall jag vörda henne så länge jag lever. Nu kunde det väl sagts att jag inte havt bättre vett för ja g var så ung. Ja anamma

det, jag var inte så dum på ett vis. Jag hade min bror att spegla mig på och så tänkte jag om man ligger med en flicka så blir det barn genast men till att ha en flicka i knät och få en kyss någon enstaka gång eller virvla om med dem i dansen det tror jag inte smittar. Ja hur som helst så var det en snäll flinka och när vi var i bastun skulle vi ligga jämte varandra, kyssarna var oräkneliga men jag fick aldrig komma längre än till knät. Du kan tänka det var ett redigt fruntimmer därför värderar jag henne var dag jag står på mina fötter. Var ville jag stått om jag fått lov att suga mig fast. Nej tacka vill jag att vara ungarl då kan man stå och "kurra" och kurtisera för vem som helst då är man allestädes välkommen och flickornas vän när man kan dansa och sjunga och skriva kärleksdikter.

Ja nu får jag tala om den gamla bastun som står vid Kämpabacken hur roligt vi hade där förr i världen. Jag har ofta tänkt på att jag inte bröt fingrarna av mig jag var den yngste och klenaste av allihop jag måste bryta lika mycket som de stora drängarna men det gick väl an med det men de stora påaglasen som vi skulle taga tumvis huvudet blev yrt som ett får jag begriper inte hur man kunde akta fingrarna men roligt var det när vi skulle "ruska" då kröp vi ner i "brödan" och kände knäna på flickorna och så hjälpte vi dem att bryta deras "vällnad" och så va det så bra med oss och jag vet aldrig hur man kunde stå bi att ligga i bastun 6-7 kvällar i rad det blev ju aldrig någon riktig sömn.

1828 skulle jag gå och läsa för prästen om vintern. Men så dog den gamle prästen vid jultiden och hjälpprästen flyttade till Tunneberga där köpte han ett hemman så kommer jag inte ihåg vem som predikade här om vintern men det var så en så en annan, men så kom pastor Möller "Wallborda" /Valborgsdagen/ och blev nödårspräst. Det var en präst som kunde hålla ordning i församlingen och det behövdes verkligen för det var rent för galet som det gick till här och så började vi att gå och läsa genast. och det varade hela sommaren. Var enda söndag sa han: "nattvardsbarnen möter måndag, tisdag, onsdag klockan 8 i prästgården", och så blev vi konfirmerade den 17 Trinitatis evangelemmed men så fick vi gå ut på kyrkogården och hålla väsen ett tag varje da. Det var en präst som kunde lära folk att läsa och vara ordningsfulla på alla möjliga vis. Där var en pojk och två flickor som fick gå till honom extra dagar de sista veckorna de kunde nästan inte läsa alls men de sluppo fram ändå. Jag vet nog vilka det var jag har dom uppskrivna på ett papper var enda en både från Väsby och Viken och vi skulle läsa upp både frågor och svar bara för att han läste upp dem några gånger för oss och jag var säker bara jag hörde dem ett par tre gånger kunde jag dem utantill. Jag skrev dem många gånger och delade ut dem bland dem och jag har dem här hemma men är inte i stånd till att hitta dem för jag har så många böcker och brevsaker, jag tror visst att någon lånat dem och glömt att bära dem hem igen. De handlar om allt som sker i kyrkan. Den första frågan var den: Vad bör jag tänka när jag som helst jag ser en kyrka? Svar: Detta är ett till Guds ära uppbyggt hus detta ställe fodrar andakt och vördnad. Vad bör jag tänka när jag i någon kyrka kommit? Svar: knäfalla och sucka till Gud. Vad bör jag mera säga: Gode Gud låt ditt ord som i dag mig förkunnas lända mig till mitt förstånds upplysning och mitt hjärtas förbättring. Där är om när jag ser lik begravas, när en kvinna skall kyrktagas, när det lyser för brudfolk när bönen för kungahuset läses, för frukten på jorden, för nattvardsbarnen och när jag ser en usling skall stå kyrkoskrift m. m. Och så hade han två klasser nattvardsbarn utom oss. När han flytta härifrån gifte han sig med engelsmannen direktör Stawfords änka för han dog en av de sista dagarna på 1830. När han varit här ett par år flyttade han upp mot Kristianstad. En vacker flicka som hette Johanna Nordbäck följde med. Båda är döda för många år sedan. Så kom kyrkoherde R. Martin hit från Bårslöv och det var en duktig präst och sedan har här varit tämligen goda lärare jag minns bra många på min lilla tid. När jag skulle konfirmeras var min blå kostym färdig som jag måste tjäna för i två år och "tröjan" var så liten att den släppte mitt på ryggen, Så gick det väl an med högtidsklänningen men till all olycka var det två slags vadmal i armarna därför skrev jag i femtiovers visan härom året: "Var inte detta en farlig harm, två sorters vadmal i min tröjarm".

Ja då "hushålla" de med folk på den tiden. Jag hade väl 50 riksdaler för fyra års tjänst. hade inte mina fattiga föräldrar kunnat skaffa mig lite arbetskläder hade jag fått gå naken. Jag kommer så gott ihåg att min mor vävde randigt tyg som vi fick till tröjor det var rött och gult, blått och vitt och så sydde skräddare Larsson till oss och så fick vi nya tennknappar i dem för gamle målare "Kroknäbb" gick omkring och sålde sådana. I bland sprätte vi i våra randiga tröjor lika bra som de kråma sig i sina fina korderojkostymer.

1830 om Mikaeli flyttade jag till Ingelstråde jag kunde fått bli där jag var men så tänkte jag du måste ut och försöka världen, här skall väl inte vara så dåligt att vara alla stans som här har varit.

Jag var aldrig fri någon söndag så jag måst gå liksom en kogubbe bakom kosvansen jag måste både passa livsvin och gödsvin och tröska morgnar och kvällar vid ljus och jag glömmar aldrig, hur kall handleden var om morgnarna jag har slitit ut många par vantar i min dag och det var en lycka att mor hade så gott om ull, fåren fick alltid tvillingar och mor var verkligen snäll mot mig.

Kors jag har glömt tillfället att tala om för er där jag tjänade så länge där var många äventyr som passerade. Nu minns jag när den långe lumpsamlaren Anders Hansson från Tjörred, han var far till Jonas som dog i fjol, han skulle alltid ligga hos mig i drängasängen och det var bara en liten "kätte" och ett väggrum och sängen stod tvärs över rummet. Gubben kröp gärna ner när jag var och gav nattfoder och han tog upp hela sängen och så fick jag ligga nästan utanför "stacken". Det var inte för gott för en pojkspoling att krypa ner ensam under en tunn dyna jag vet många gånger att det satt is på väggen så det blänkte. Och, Gud vare tack, vad jag har det gott nu få ligga i en varm stuga och ha lika varmt om morgonen när jag stiger upp som om kvällen när jag lägger mig och man slipper äta den kalla drickablandningen eller "flankmarsjen" som vi kallade den för. Nå lika så galet var det när den långe Per Ågasson skulle ligga i sängen hos mig men han var tämligen varm för jag tror att han hade fyra rockar på sig. Han hade sina särskilda ställen i socknen han låg ibland flera dagar på ett ställe och han stod så högt att han skulle ha frukost och en sup på sängen och alla pojkar som hette Nils kallade han för sina egna pojkar och både husbonden och jag hette Nils. Han låtsades vara lite doktor han hade en lång "tvärpåse" med en del flaskor i som han gick omkring och skramlade med. Jag tror visst att han gick omkring och botade flickorna för 8 styvers "källan?" Men så var det en pojke i Plöninge som hette Nils. Han gjorde sitt behov i hans påse en gång och sedan var det slut med vällevnaden på det stället. Till slut dog han hos mjölnarens i Ingelstråde. En gång var jag hos honom och skulle meja kornet jag kunde nära på inte hitta huset för där var så många buskar omkring så jag kunde inte se var dörren fanns men han "hydda" gott med mig. Han bakade äggkakor till mig och jag fick ha den, den var så söt och god. Han hade många bekymmer, kvinnan var död för några år sedan det var en liten svart käring de hade inga barn. Jag frågade honom en gång var han var född och han sade: "född i den åkern som grodde nällor" /nässlor/ när jag då fick riktigt besked så var det i Nellåkra och det tror jag visst ligger i Allerums socken. Där var en man till som bodde i Tappeshusen som de kallade för Per Nälla, han var också född där. Han hade fem pojkar dem kallades alltid för Nällepojkarna och det var de ledsna för.

När jag gick i skola i Ornakärr så sprang där en stor gubbe med en lång tvärpåse med flaskor i. Han bodde i Tunneberga han hette Engelbrekt och han botade hästarna och kreaturen. Han hade många stora pojkar och när jag var liten så var det en långbent gubbe som sprang omkring och sålde smör. Han var från Ingelstråde och så gjorde de en visa om honom. Den började så: "Möller han springer med smör uti påsen, Per Svensson skriker det är ugglor i mossen, och nej min själl skall jag gi dem en smäll du får tänka dej väll". Ja här vore många sådana strofer att skriva om men jag har något mera att tala om. Det ställe jag tjänade så länge på för där var så ordningsfullt på alla sätt och vis. Om morgonen när vi skött om djuren skulle vi tvätta oss och kamma håret. Kammen hade sin plats i väggremmen ty det var ett "bälarhus" /korsvirkeshus/ och om söndagsmornarna läste vi morgonbönen och sjöng några psalmer. Julafton hängdes drälldukar runt omkring i stugan där var blå och vita fransar. Jag kommer inte ihåg vad de hette alla de där gardenerna

Den stora sura julkakan /sursött bröd/ skulle ligga på bordet hela julen, När så julen var slut skars en stor skalk och den lades upp på den högsta hyllan där skulle den ligga till trettonafton då skulle vi bryta var sin bit och så skulle hästarna också ha var sin bit och den hyllan var så högt uppe att man fick stå på bordet för att räcka upp och där låg också den gamla "pölsan" /korven/ som vi skulle äta på fastande mage nyårsdagsmorgon. När så Dymelveckan gick in dagarna före påsk så skulle vi sätta en gammal "laj?" i varje sädesög på loftet och så när det var tid att så havre så skulle de alltid så på den dagen som hette Tycho, men den gamle hade en räkning på de 9 veckorna han började räkna från Sankt Hans dag och mot påsk. Vilket som blev att så i av veckorna lärde jag inte. På den tiden var det inte frågan om att så när jorden var tjänlig utan det skulle vara på visa dagar. De hade så väldigt många fördomar och vidskepelse så det var riktigt en skam åt det

Först om våren skulle vi plöja och sedan "tvära" och så skulle vi till sist mylla ner säden. Jag vet när jorden var liksom sand när jag körde och harvade rök det så att jag inte kunde se varken harven eller hästarna. För all del jag står rent av och glömmar mig. Jag har ju bytt om arbete jag får väl tänka på att göra något det går väl inte an att gå sådant att dröja längre. Ja där slapp jag att tröska vid ljus om kvällar och morgnar då satt jag och vred vidjor eller så kardade jag blånor till

fruntimmerna. Det var en äkta rolig husbonde. När vi stod på logen och tröskade så prata han så roligt att vi i bland lade oss på nekerna och skrattade långa stunder det var en riktigt rolig kurre, det får jag säga, hade han bara inte varit så förbannat snål hade det varit en bra husbonde. Men han var tvungen till det för han skulle flytta ut sitt hemman och det var dålig gröda båda åren jag var där. Här var så mycket vatten att det gick upp till "kararosmerna". Jag vet att kornet gick upp till 14 riksdaler tunnan. Jag hade två tunnor i lön. De sålde jag till min svåger för 13 riksdaler.

Det var den stora karlen som hette Owen från Stockholm som på vintern satte upp de stora maskinerna /Pumparna/ på Ryd och före jul i advent var det vi hade den stora "tusenåriga jubelfesten" när de gamla artilleristerna på Ryd sköt med kanoner så att fönstren i Väsby kyrka föll ut och samma jul dog 'direktör Stawford, jag var och såg honom när han låg i kistan. Där brändes många ljus omkring honom och sådant hade vi aldrig sett förut och vid samma tid dog också vår gamle klockare som gav mig de många svarta enstyvrarna när jag låste upp grindarna för honom och om vintern skulle husbonden och min bror Per, han tjänade hos min husbondes bror, de hade delat hemmanet mitt itu så vi tjänade i en gård, också Nygren, jag minns inte var han tjänade. De tre skulle köra till furet med kälkar när de så kom tillbaka till Ekebacken hade det töat så häftigt att de fick sätta lassen där och rida hem. Ja här blev så mycket vatten och "slabb" att jag aldrig sett värre. Så skulle vi åstad på morgonen med vagnar och så skulle jag följa med och taga kälkarna på min vagn så skulle jag köra med den svarta märren som vi kallade för Sicka. Hon hade för vana att slå i sönder skaklar och tistlar. När vi då kom till Skammers bro, det ligger mitt emellan Vegeholm och Bialitt, så satte Per sig på hösäcken på bakkärran och likväl sköljde vattnet upp i ändan på honom så hoppa Nygren upp på den ena hästen och red över. Men så vågade min husbonde inte rida över och inte jag heller med mina små fölungar, så måste vi till baka ett långt stycke till vi kom till Sandåkravägen och så körde vi rakt fram så kom vi ner i en håla. Där låg Spannarps herrgård, så följde vi deras väg ner till Ausås prästgård och så ville husbonden köra hem igen. Jag är yr i huvudet sa han. Vi blev nästan ovänner så måste han gå in på gården och fråga en dräng åt och så kom han ut på vägen, "ja", sa han "jag hade rätt för mig", och så bar det av med friska tag. Vi mötte folk både från Ingelstråde och Hulta som hade måst sätta sina lass, då var det nästan mörkt. När vi då hade nått fram till Ekebacken hade de läst av sina lass då var det nästan mörkt. Så slängde vi på hans lass kvickt och jag fick kälkarna på min vagn och så bar det av med oss men vilken natt, det glömmer jag aldrig vi nästan segla hela natten och vattnet höll på att gå upp i stövelskaften på oss. När vi då kom till Ryd så gick vägen öster om de stora maskinerna och där var så lerigt där stannade Sickan och jag fick henne inte ur fläcken. Så slog hon skakeln tvärs av så måste jag rida hem. Då hade jag inte så långt kvar och jag tror det var nästan dager när jag kom hem, när vi hade ätit och suttit en stund var vi nere och hämtade vårt kälkelass. En gång skulle jag köra till kvarnen då blev det också roligt för mig. När jag var nära "Klenckan" så var där två från Brunby som hejdade mig. Jag hade tänkt köra om Sandåkra men de tyckte vi gärna kunde köra över ljungen det var närmare och jag följde efter dem. När vi då hade kört en bit flög mitt lass över ända så måste de ju hjälpa mig att få upp det igen så gick det lyckligt ända till vi var vid landsvägen då välte jag igen. "Ja nu kan du gärna ligga där", sa den tjuvgubben A. Erlandsson. Då grät jag. "Nej det är synd", sa den lille snälle mannen från Rågåkra A. Hansson. han hade så små röda ögon den stackaren men Gud välsigne honom för han var snäll. Nu skall jag säga er varför jag välte så ofta det var inte min skuld det var husbondens brudvagn. Den var ny och så rank, han hade inte varit gift mer än ett år, och så var den smal i botten som en skårekista och så var den full för mycket nere i så att säckarna låg ovanom lådestängerna. Så lovade jag, gubben ett kvarter brännvin så snart vi kom in i staden och så hjälpte de mig. Den ena säcken rulla bort i en vattenpöl men så kom vi ända till Errarp innan det var riktigt nedmörkt och så körde vi på var sitt ställe och vi fick malet om natten. Jag kom till ett ställe som de kallade för "Släbons"/en från slätten/ där var en stor grann pojke, han hette Nils liksom jag, vi blev goda vänner genast men han var så rasande sömnig av sig.

När kvarnen blev tom så var det en klocka som ringde jag hade aldrig hört ett sådant väsen jag har aldrig varit så rädd i all min tid jag trodde fan var lös i kvarnen. Jag drog och slet i "Släbon" allt vad jag kunde men jag kunde inte få honom vaken och jag kunde inte orka med att lyfta honom upp i sängen för det var en stor bjässe. Jag funderade på alla sätt. Lyckligtvis hittade jag en spak och så var det en Guds lycka att jag hade lärt mig att bryta sten. Jag stack spaken under ändan på honom och så vägde jag på sängstocken och så började han lossna kanske blev han öm i ändan. Så fick jag pojken på benen och skrämna poker från kvarnen och så blev det bra igen. Så körde jag hem på

dagen men var inte så dum att köra över ljunger. Då.

Så var det pingsafton på 31 så skulle jag köra gästgivarskjuts till Hälsingborg för en förman från Höganäs. De kallade honom för "Klumpfoten". Han hade gift sig i Höganäs och han hade tjänat hos gästgivare Bergström. Så tog jag emot honom hos Strömbäcks på Ryd, där var krog, så bjöd han på mig och vi var inne på alla krogarna och vi var inne i Allerum på ett ställe jag tror visst att det var där "Letten" bor nu. Där bjöd han på något rött jag vet inte vad det var. Ja det var en jäkla duktig karl han hade reda på lika bra var kroghålen var som jag hade reda på var birhålen var. När han då hoppa av vagnen i staden sa han: "Du skulle havt lite drickspengar men jag har inga småpengar". Och då var jag så full att jag knappt kunde sitta på vagnen så lyckades det för mig som det alltid gjort. Så kom "Dramma Andersson" till mig och frågade om han fick åka med mig, han var postman, och sedan kom danske Hans Anders och ville också åka och jag nekade inte. Han var i staden och lade stengolv och de bjöd på mig bägge två för att de skulle få åka, så låg jag i vagnbotten, jag hade lite hö kvar som hästarna inte ätit upp så satt de på kuskbocken och körde och de sjöng hela vägen. När vi kom till "Turyssa" skulle vi in och ha mer. När vi så kom till Ryd hoppade de av vagnen och då hade jag inte långt hem. När jag då kom hem var husbonden och tog emot mig. Han tyckte jag varit länge borta de hade stöttat den nya längan om dagen. Han var snäll mot mig han tog och selade av hästarna när han hade sagt ifrån, det var i den tiden vi hade "barkeskaklar". Så måste jag lägga mig i höet i hackelsehuset och där måste jag spy och så stod han och skrattade åt mig. Jag tror visst att jag låg där hela natten.

En gång när jag skjutsat till staden när jag då körde hemåt jag var vid Ringstorp så kom där en "skumring" och ville åka och jag har aldrig varit motvillig. När vi då kom till Kungshult så ville han att jag skulle köra dit och det gjorde jag. Så körde vi först in på det ena stället och sedan på det andra och vi fick "merafton" på båda ställena och han gav inte mycket för det. Jag undrar om det inte var en riktig snyltgäst. När vi då kom där Pål Richter bor så hoppade han av och kände i alla fickor och han kunde inte hitta några pengar jag tror han var fattigare än jag. "Var snäll och gå in på Jämshults krog och hälsa Kullman från skrivare Bose att han lånar dig en tredaler". Så fick jag veta vad det var för en pjäs jag hade kört omkring med. När jag då in där och sade till honom svarade han: "nej det gör jag inte för jag får aldrig igen den". Så fick jag riktigt reda på vad det var för en gök. Hultman kände nog mig för han hade sytt många par linnebyxor till oss pojkar. Han följde med "Klappeskräddaren" i många år och då kallade vi honom bara för "Ballinge-Nilsson" från Ingelstråde men så blev han stolt den fähunden och tyckte det var genant att vara bondskräddare så gav han sig av till Hälsingborg och där blev han gesäll, så tog han sin morfars namn han hette Hultman för han hade varit husar för Hulta. När han nu var i staden så kallade de honom för "Vackert väder" för så många han kände och mötte sa han alltid: "det är vackert väder i dag". Så var han för stolt att vara skräddare så arrenderade han Jämshults krog. Jag tror knappt att han var där ett helt år sedan blev det skit för honom så måste de ha honom hemma och han blev riktigt fet till slut och så för en del år sedan låg han på loftet och var död. Hans far var skollärare liksom min far och det var hans syster jag tjänade ihop med som gav mig de starka dropparna. Nej låt oss bara akta oss för att bli högfärdiga det är den värsta sjukdomen som finns i världen.

En gång hade jag varit körande till staden, det var så dags att de släppt ut djuren och det var bra sent när jag körde från staden och jag satt och undrade varför alla grindarna var öppna. Vid Allerum stod två karlar vid grinden när jag kom utanför Västragården i Ingelstråde. Där mötte jag en 20 - 30 vagnar, där var två eller tre på vart lass och jag höll så nära gropen jag kunde komma och de hade gevär som de pekade mot mig och jag blev så rädd så tänkte jag kan alla ni komma lyckligt undan tullsnokarna så är det ett underverk. Det var ljust vackert väder och de körde inte tyst. Jag tror nog att det gick lyckligt för det höres ingenting om det senare.

Ja det var en snäll husbonde jag hade för jag fick köra alla skjutsarna hade här bara inte varit så dåligt med maten men jag var ju mycket borta på sommaren både på "huggegille" och "Lajagille". Då mådde jag som en prins. När far och min bror var här och "täckte" den nya stuglängan och när vi åt frukost fick jag mitt stycke så satte jag mig innanom dörren liksom en tiggare och far och min bror vid bordet och så satte sig Jens i ugnbänkshörnan där var en sådan stor kakelugn där gömde han huvudet så att man inte kunde se honom. Så sa far: "ska inte drängen ha en sup"? Så svara Jens: "Här är väl inte råd till det", så blev det vid det. Far hade varit på många hundra ställen och täckt men aldrig varken hört eller sett en sådan ordning. Innan vi rev ner den långa västra längan så fick jag om söndagsmorgnarna numrera alla "skottväggarna" med röd krita och jag satte dem dit också

vart enda skott jag smög mig till det vid varje tillfälle, för jag tyckte att Jens i Gudan hade nog att göra ändå, han var timmerman. Om våren följde jag båda paren hästar så jag fick lite "dare" innan jag lade på till första målet och det bestod av 8 dagar gammal drickablandning. Jag tror inte att hunden hade ätit det. Min läskamrat "Gatugårds Sissa" hon var piga där hon och de själva såg jag aldrig äta "dare". Jag vet inte vad de levde av.

Om efterhösten grävde vi gropar neråt planen och så den nye byvägen som går mot Esperöd och leran var så seg som på Tjörrods fälad och så fick jag stackare "skälvan" så var det en bastu tätt intill och Sissa Pär Jeppes på Lerberget torkade lin där. När jag då började darra av skälvan så sprang jag dit och kröp under "slagana". När jag kröp in var käringen utanför när hon så kom in så hörde hon att det var någon som jämrade sig så drog hon mig ut på gräset och då var jag nästan död, och så måste de bära mig hem. Jag tyckte precis som jag var i hemmelsen och jag såg så många änglar. Nu säger ni väl att jag ljuger när ni läser detta men jag kan lägga fingrarna på bibeln och svära att det är lika sant som jag står här en storljugare bakom min pulpet för jag kommer så gott ihåg som om det hade hänt i går.

När de hade bakat i sin nya bakugn så var det ju alldeles rätt att taga nytta av värmen så baka de kavringar av spillsäd till svinen men när allt gick omkring fick vi själva vara svinen. De lades upp på det nya loftet där blev stora maskar i dem så måste vi taga dem till sist. Jag har aldrig tyckt illa om dem som lärt sig hushålla för det är den nyttigaste lärdom som finns i världen den som inte vill lära det blir aldrig bättre än han är, men det bör väl vara måtta på allting.

Nu har ni fått riktigt besked om hur jag blivit uppfostrad och ni skall inte tro att jag tagit mig fram med lögn. Hade jag det gjort hade jag inte stått på den plats jag står nu. Nej sanning och rättvisa har jag alltid stridit och kämpat för i all min tid och det skall bli min melodi så länge jag lever och det finns en grå häst på jorden.

I dag skall jag på huggegille till S. Pär's där var Pål Holberg timmerman och ni kan tro det är en riktigt rolig gynnare. När han släppte en så sa han alltid: "Stick över eller tag in". När vi skulle ha mat så klingade han med "fyrekelen" på vinkeln och så skrek han: "Mat överallt". Det var en skicklig timmerman som hade vanan inne. Det var annat än Jens i Gudan han tyckte så bra om mig för när det var något noga som skulle göras så skrek han alltid på mig och så kom jag genast. Det tyckte han så bra om att jag hörsamma kallelsen och vi byggde fem nya gårdar de båda somrarna. Jag skulle snart lärt att vara timmerman om jag hade fått vara med jag hade en ryslig lust att bli träarbetare. Jag minns så väl när jag någon gång fick arbeta i Tågalycke "huggehus", jag kunde göra selpinnar, "hillebajla", räfsor och grepar. En dag jag satt där dikta jag den första kärleksvisan och när jag då kom till Ingelstråde så dikta jag en om flickornas baler när de bjuda sina fästmän till dans och en dikta jag om alla mannarna i byn men den vågade jag inte sjunga, men en vers skall jag börja på: "Jens Lars Bengta hon skryter av sina näva hon tvättar sitt ansikte i tvål och säva, Nils Sonasson tröskar sin säd uppå logen, ungsbänken han faller honom bort uti bogen" m.m.

En gång hade jag tre lekstugor i rad torsdag, fredag, lördag då hade jag nära på blivit alldeles uttröttad, de kunde ju nästan inte dansa i byn utan jag fick lära dem. Ni kan väl tro att det kunde kännas på att bära lera från morgon till kväll och sedan dansa till solen gick upp och så var det till att gå hem och byta kläder och så tredje natten så var det ju söndag morgon då var det gott att få vara för sig själv.

Så fick jag ovetta av sonen på gården han sade att jag hade varit så villig att dansa på de andra ställena men att jag inte estimerar att dansa hos dem då var jag så medtagen i ben och lår att jag knappt kunde gå hem

Där var en husar i Ingelstråde som hette Rosengren han hade både medalj och Ryska korset han hade varit med i stort krig han talade om de mästa han ångra. Han kom in på ett ställe där låg ett spädbarn i vaggan och det tog han och satte ner i kärnan med huvudet före. Modern hade börjat att kärna men så sprang hon när den främmande kom in. Han var född i Stralsund ni må tro att det var en farlig karl han sade alltid "hundra dundra tjugotre från Långaröd Bombardera mig". Han gick ofta till Tågalycke min matmor var hans rusthållares dotter. Han sade alltid till den gamle vördige mannen: "Hör du Bonaparte" och så svor han så man riktigt kunde bäva för honom. Men han fick en neslig död, de hittade honom på en sandrevel ett stycke söder om Höganäs vid sjösidan där bodde han i husartorpet som de hade gett honom för de var nästan rädda för honom och han hade varit Prins Husar i Hälsingborg.

I dag är det den 22 mars då fyller jag mina 70 år 1882. År 1812 är jag född tisdagen i

påskveckan och döptes på långfredagen den 25 mars På lördag har vi den 25 mars och då skall jag på ett fint bröllop om jag har hälsan och därför har jag i dag skrivit och diktat 15 roliga verser som jag skall skänka brudparet och i morgon har vi en stor auktion i Ingelstråde efter den unge rike och barnlöse lantbrukaren Nils Pålsson och dit ämnar jag gå, och på fredag har vi stormarknad eller torgdag så kallad och då får man vara där därför får man taga tiden i akt. Jag tänkte jag skulle få mitt halva arbete färdigt till påsk, men det blir nog vad det kan för jag har många gratulationsverser att skriva och en del korrespondens så att det tager mycken tid för mig och det är ett trevligt tidsfördriv att fäkta med pennan.

1832 om Mikaeli flyttade jag till R--ke. 33 skulle jag exera beväring När P. då städslade mig sa han du skall till Ljungby hed till sommaren därför får du vara nöjd med liten lön så skulle jag ha 9 riksdaler i stället för en stålgrå klänning och lite korn i skäppan och lite småsaker till. Jag kom inte åstad för där var klasser innestående för de båda åren 31 och 32. Jag kommer ihåg att de som var födda 1816 blev helt fria. Och ni kan tro att det var en snäll husbonde den där P. Var enda morgon när vi gjort rent i stallet och skulle gå in och äta frukost. När vi då kom in i förstugan gjorde han alltid en vink med den ena handen, där var ett litet hus öster om förstugan där hade han sin kista med sin lilla kagge i. Han fick lite i den var gång fruntimmerna hade "klarat" och så fick vi likväl supen till ost och bröd, ja det var den snällaste husbonde jag någonsin havt, men där var så många fruntimmer, kvinnan och den äldsta dottern och så var det en pojke de ville kommendera var på sitt håll och det tyckte jag inte om, och det var sant, den allra äldsta dottern var gift men mannen hade rymt ifrån henne till Stockholm. Hon hade två små flickor, de fostrades upp där, de jag minns inte var modern, var kanske hon sedan gift igen. Hon blev gift med en pjäs som hette Jens för den förste mannen kom aldrig igen.

Ja kommer så gott ihåg de små flickorna de var så förtjusta i sillsoppa när vi åt kvällsmat, ni om en sill det var väl inte för mycket kan jag tro men de var lite större än de är nu för tiden. Ni tror väl att jag ljuger nej jag tackar ödmjukast jag minns det som om det varit i går. Så fick vi äta oss mätta av drickablandning för det var så vanligt den tiden.

Den ena av flickorna hon dog visst året efter men den andra växte upp och blev gift med en ståtlig dräng. Men så till slut blev han så galen efter brännvin och så blev han sillhandlare och så kallade de honom för "Bygger Näsa", Till sist kom han till Allerums fattiggård där var han i 14 dagar sedan dog han, där bjöds inte mycket brännvin.

Näst den yngste av systrarna, hon var alltid så snäll mot mig, hon var så mullig och vacker den borde jag lagt mig till med men jag har alltid varit ett "fåralår" /enfaldig/. Den ena var fästmo och sedan blev den äldsta också gift, hon som var så sträng mot mig hon är död för länge sedan och likaså den allra äldste. Den där lilla mulliga och den som var fästmo de blev gifta till samma by och kom riktigt bra till det och fick snälla män och de är rika på båda ställena.

Så var det en liten kär unge den allra yngsta det var en liten snäll flicka det var husbondens egen dotter de andra var han styvfar till. Hon kom också bra till det och fick en duktig man och de har sådana vackra flickor tre av dem är redan gifta ja alla de flickorna hade en särskild god tur men den första hade otur för hon kom för hastigt åstad.

Gubben och jag var väldigt goda vänner så jag lejde mig på nytt men så tyckte jag att där var för många som ville kommendera så jag sade upp mig dagarna innan Larsmäss så flyttade jag till Steglinge.

Kors nu står jag och kommer ihåg det var på Trettondagen så hade husbonden en gammal ryttarpistol och så var vi några drängar som skulle gå i byarna och skjuta och vi blev så fulla att jag måste gå hem till far och sova ruset av mig sedan tror jag knappt att jag havt en pistol i mina händer.

Ja nu tjänar jag på Steglingegården där fick man lära sig att köra oxar. Om vintern den första jag var där tröskade vi med maskin, tre hästar och tre pojkar i vandringshuset, 4 drängar och två kvinnor på logen. När vi då hade upptröskat så bar det till att köra grus och tång från Långören ända tills vi skulle börja att "våra" med 8 eller 9 par hästar. E. Olsson och jag hade fått var sitt par "tämmenga?" de var köpta på Bjersgården, han kallade sina för "Grådalana" och mina för "Skadorna" /skatorna/ för de var brokiga liksom skatorna. Så skulle vi på våren plöja upp de stora sävbuskarna söder om Ryd. Rätt som det var kastade de oket av sig och stod och tittade på varandra jag svor och grät många gånger när de var för galna, men granna var de för deras färg och jag var riktigt mån om mina oxar. Och så rykta vi var fjärde eller femte söndag. Det var ovanligt för mig

som aldrig visste om något annat än att mocka och rota och gå bakom korumpan så lång söndagen var. Nu var jag lika glad som när bonden släppte sina djur lösa på efterhösten. Nu kunde man komma lite ut från dörrarna om söndagarna och prata med folk och bli lite bekant med flickorna. När jag hade tjänat där ett par år var jag lika villig som när jag började och lönen var inte stor på den tiden. Vi hade 2 skäppor råg, en skäppa malt, och en kapp /5 liter/ vita ärtor i månaden, 1 tunna potatis om året, två kor på stall men de mjölka så lite, 6 eller 7 riksdaler och 8 skilling i månaden, sovelpengar och stövelpengar inberäknade.

Om sommaren 34 skulle jag exersera. Hade då prosten Berlin glömt att föra mig in i längden? Jag undrade vem jag frågade av mina jämnåriga kamrater så var de budade, vad var att göra? Ja jag sprang en kväll ner till fjärdingsmannen Anders Unger i Tjörred och anmälde mig. så skrev jag till länsmannen så blev jag kallad och så bar det av. När vi hade varit i Hälsingborg och blivit mönstrade kom så till "Turyssa" där skulle ju alla Kullasocknarna stämma möte. Det blev inte bättre än ett rysligt stort slagsmål så att kläderna revs sönder och blodet rann. Nu hade pojkar från Farhult gjort narr åt gruvpojkar för där blev så många kronvrak det var det som kokte i gruvans pojkar när vi körde hemåt. Nygren hade köpt en ny piska i staden, han hörde inte till oss, han är två år yngre och han hade kört gästgivarskjuts, den nya piskan slet han upp på den stackars fjärdingsmannen från Farhult den kallade man för Per Tyrsson, jag riktigt ömka honom för jag tyckte han såg beskedlig ut. Jag tror inte att jag sett honom sedan kanske är han död för länge sedan, men emellertid var det ingen som rörde mig och jag rörde ingen. Den som älskar friden och nitälskar för enighet och sämja får merendels lov att sköta sig själv. Jag vet att jag jag kan avlägga ed på att jag aldrig rört någon med vredgad hand men tryckt mången vacker flickas axel med den mjuka och ömma kärlekshanden.

Nå tiden gick så fick vi veta vad Ljungby hed är när vi kom till Wram där skulle vi rasta några timmar. De talade alltid om att där fick de dansa och roa sig ett tag men jag märkte inte varken spel eller dans utan när klockan var två måste vi ge oss i väg och det frös om natten så att marken var vit. Vi hade nära på frusit fast vid jorden för vi rasta ett par gånger på natten. När vi kom till "Ratabon" eller vad det kallas så gick solen upp när vi då hade vilat ut så måste vi gå efter enepinnar och det var jäkelen var det bar åstad långt långt åt öster.

Exercicien gick bra för mig men det var några stackare bland oss som korpralerna fick "leka långhund" med mellan målen. Det värsta för mig var att jag inte kunde dansa om kvällarna för mina stövlar hade skavt mig när vi marscherade upp. Vi hade ovanligt mycket musik på platsen den sommaren jag som var en sådan dansmästare fick stå som tyst åskådare. Men vi levde gott där uppe bara vi hade gott om pengar i börserna emedan Riseberga flickor var så måna om oss med äggkaka, pannkakor att vi sluppo fara illa med oss och när jag då kom hem fick jag min fulla stat för hela månaden så att jag behövde inte oroa mig för den tiden.

Så hände det att det var en piga från Ryd om sommaren som gick dit och mjölkade hon blev kär i mig och hon som alla andra flickor ville gifta sig så fort som möjligt. Stalldrängen kurtiserade henne men hon märkte att han bara drev med henne. Så var det en kväll att jag följde henne ett stycke så bad hon mig om jag ville flytta ner till henne. Hon ägde föräldrarnas hus så svarade jag att jag ämnade flytta ner till Bruket så svarade hon att huset kan väl flyttas, så förstod jag ju hennes mening "att kärleken var inne" sa Söderbergsskan om sin dotter Elsa Greta när hon talade om för sin mor att hon dansat med en fin rusthållarson men hon vågade inte yttra sig för det skedde på en äkta småländsk dialekt.

Första tjänsteåret är slut så flyttade en av drängarna till Bruket och gifte sig med vår statpiga. Hon var syster till Jon i gården det var en man i Görslöv som hade byggt hus till dem på sommaren och det var färdigt att flytta in i om Mikaeli. Jag blev kvar ett år till och stalldrängen flyttade till Hälsingborg. Så skulle vi nödvändigt ha en ny piga och det blev ladufogdens svägerska, en liten kär sötnos och när hon "bundit" om halsen på mig några gånger så blev det bra mellan oss och ni kan tänka er att det var en en liten läcker och kär kvinna men jag blev henne inte värdig fastän vi höll väl med varandra i sex år hon tjänade där så länge.

Mikaeli 1835 flyttade jag till Höganäs tegelbruk och bodde hos min sväger i 5 år. Nu kunde jag fångat mig en fågel men jag hade ingen bur att sätta den i och nog tror jag att buret blev mycket dyrbarare att skaffa sig än fågel. Jag var ju tvungen att arbeta och tjäna pengar, liten lön hade jag havt och det hade jag dansat upp efter hand. Det var bra mellan oss ända till 1840 midsommarafton, och för alla de gånger vi hade gått och följt varandra så var det nu jämt slut. Flickorna är ju så

funtade att de vill gifta sig så snart de gått och läst för prästen, och så var det mitt fel att jag var så rädd om henne. Men jag tyckte som så att den kakan man skall ha till heders den skall man inte skära av.

De första åren jag var på Bruket var jag sättare i tegelugnarna sedan var jag reservkörare ett par år vid lergravarna och när det var lastning av tegel till hamnen så måste jag och förmannen sätta sten i var sin låda. Så fick jag alltid gå till hamnen där hade de det mycket makligare med arbetet. Ola Ström visste att jag var säker till att sortera stenen ordentligt

Jag skulle tala mycket mer om min fästmö men det skall komma i nästa häfte och där blir mycket att tala om. I dag är det den 1 april 1882.

Jag får emellertid gå tillbaka till Steglinge och tala om något mer som hände åren 1834-35. På våren 34 hade ladufogden J. Anderson och hans snälla hustru bröllop och den där roliga stalldrängen Ola körde för dem. Samma vår när vi hade börjat vårbruket kommer en dag kapten Ström åkande i en gigg, han skulle vara styresman vid gruvan i stället för Strömstedt som flyttat. Ingeniör Peters, som var gruvarbetenas föreståndare, höll på med att sänka de två stora och djupa schakten på Ryd som kostade gruvbolaget flera tunnor guld och ni kan tänka er att det var en karl som hade myndighet med sig, han var så skarp att han kunde se tvärs igenom en människa. Ja det var en karl som kunde driva fram arbetet och han var inte rädd för att piska upp en arbetare, berusad eller försumlig i sitt arbete, för det var mycket på modet den tiden, däremot var Ström lika nöjd hur det gick. Här var det inte stort mer rörelse om sommaren än om vintern med gruvans produkter och med lastningen vid hamnen det nära på stod stilla i några år. Jag minns hur det gick till. Men emellertid satt Ström där några år och blev rik som ett troll och köpte sig en stor herrgård uppåt Göteborgstrakten som hette Grävsnäs. En del år gick men Ström och Peters "kokte ingen god kål ihop" de hade svårt för att bli sams. Slutligen segrade Ström och Peters fick fly undan och det var en farlig smäll som hände men det går gärna så i världen. När så Ström hade samlat en väldig massa pengar så flytta han härifrån jag minns inte vilket årtal det var. I den tiden var här annat att göra än skriva för sitt personliga nöjes skull men jag glömmer aldrig Ström. Jag var hos honom många gånger på 1840 och begärde husplats och ladufogden var med mig för vi skulle blivit svågrar men den gubben gick inte. Ström tyckte jag kunde bygga i "Gastagudan" men där ville jag inte bosätta mig. Hände så en dag att korgmakare Pettersson och jag var vid hamnen och langade sten så sa Pettersson till mig: "Nyman, bygg på askebunken". Så svarade jag: "är du galen man där är ju miljoner lass aska att röja undan". Men Pettersson styrkte mig i den tron och han var en duktig man och jag tackar honom ännu i dag så död han ligger där för många år sedan. För jag har alltid trivts här ock även de som hyrt av mig. Jag skulle skrivit mycket mer om min askebunke men det skall ni få bättre besked om en gång när jag får andra delen färdig men så mycket står där i min femtioöversvissa: "På stället fanns ej någon enda skärv, men askebunken fick jag till arv" och i ett vers står där "Vid gruvegården strax utanför vid vägen när man mot Kullen kör". Och så på Ströms tid fick jag inte mer än ett lass kol jag vet när jag var hos honom 6 gånger innan jag fick det ena lasset. Må tro att det var en skön pjäs att ha till ledare den tiden. Jag glömmer aldrig vintern 43 hur kall den var ingen eldbrand inga pengar och skuld på huset. Min hustru fick det första barnet. (Kyndelsmässodagen) blev sjuk omkring 6 veckor, vi hade nära på frusit ihjäl. Jag bodde flera år i mitt hus innan vi fick hyresbidrag så fick jag 12 riksdaler en del år sedan fick jag 18 kronor om året.

Vi hade inte mera än 28 skilling daglön i flera år. Nu är här ett himmelrike vid gruvan mot som på den tiden. Nu får vi bygga hus var vi vill det har de fått för flera år sedan när någon arbetare är så förmögen att han kan och det på fullgod jord och nu har de 30 kronor om året i hyresbidrag var karl som själv håller sig med hus eller hyr en lägenhet. Det kan vi tacka överste Toll i Hälsingborg för han var styresman här 1843 det året koleran rasade här, jag hade också några år men nu är det på femte året sedan jag miste min hyra. De tycker det är inte så noga med invaliderna men vi har väl förtjänt tak över huvudet vi också kan jag tro.

Så reser Ström till sitt fina herresäte. Efter honom kommer jägmästare Sjökröna. Det var en krona till gubbe han. Jag tror säkert att han var här de 20 åren och kanske lite till. Han gav mig kontrakt på min trädgård och tomt och några år senare på min s.k. sandgrav.

Ja det var ju den roliga stalldrängen jag skulle talat om men jag kom av kapitlet. De kallade honom för Långe Nils Ola han var född vid Skäret i Brunnby socken, en riktig Kullabo, han var handfast och han hade en fästmö som de kallade för "Bra Brajtt" men han bara drev med henne. Jag

glömmer aldrig hur roligt vi hade om kvällarna när vi satt och skalade potatis. När han talade om sina bedrifter på "julstugorna" för de andra drängarna. Han och jag var goda vänner för vi var ofta ute på lekstugor. Ja när han så satt och skalade potatis rann munnen på honom liksom en brännvinspipa, han använde mycket tobak. Han dreglade liksom ett barn och så talade han så mycket om "bromlingar" /brunnbybor/ Det var en, jag tror visst att han kallade honom för Berggrens Jens, han hade tjänat på ett ställe då skulle han tala om att han fått sådana rejäla stövlar i lön, och där var "pantlär" /läder/ till skaft och kalvskinn till sulor och han kunde ha tre par strumpor i dem och hö och "visker" och likväl var där rynka på rynka och en gång när han skulle börja att våra så mötte han en skälm som sade: "Jens det går inte an du får inte plogjärnet i jorden förrän du skurat rostent av" och så körde han bort till en damm där låg han och filade nästan hela dagen tills husbonden kom och så sa han att den och den hade sagt att han skulle göra så. Så fick han en massa snubbor av husbonden. Ja det var en rolig pjäs den där länge Nils Olan. Och så sa han att det gick tre "bromlingar" till en människa. De talar lite konstigt ännu inne på de innersta fiskelägena de säger "skolen" och "golen" och "fan golliden ja går på loftet nu".

Nu har bönderna i Brunnby lika vackra gårdar som rusthållarna men jag vet för många år sedan, jag var i Brunnby by och skulle köra en galt hos min kusin, dörrarna hade så när slagit mig i hämlarna för de hängde bara på en stapel. Det vackraste jag såg var stengolvet i förstugan det var lagt av sten som inte var större än hönsägg och jag minns när de hade sådana usla hästkrakar att de vinglade i skaklarna men nu är alla de gamla ställena flyttade och ombyggda nu har de överallt fina vagnar och ståtliga hästar och ni kan tro att det är den vackraste orten i hela Skåne för sina berggrottor och dalar och de stora bokskogarna och det är ett trevligt och gästfritt folk man behöver inte ha mat och brännvin i fickorna när man går dit. Och sedan det vackra Arilds läge hur vackert och idylliskt det ligger mellan havet och de stora trädgårdarna där alla sorters fruktträd, blommor och buskväxter växa och visar sig för ögat på den branta klippväggen det är något att se för vandraren så framt han inte är blind och öster om byn nära vid landet kan man stå och betrakta platsen där Arild låg ute i hallen när han flöt i land. Det liknar en stor jättegrav och efter vad jag låtit berättas så skall det ha hänt på 1300-talet jag har också varit i det lille gamla kapellet där han ligger begravd och sitt linne och likklädsel som förvaras i en "cigarrlåda". Tro mig att det lönar mödan att resa inåt Kullaberg om sommaren. Hur vackert det är kan min penna inte beskriva eller förklara. Och Brunnby socken eller Kullen så kallat, är närmsta socken till Höganäs så att vem som helst som har lust att resa till Höganäs och se sig om kan också göra en liten titt på Kullaberg. Jag gör gärna ett par tre resor dit var sommar och det förlorar jag aldrig på. Det är trevligt och duktigt folk och jag har många trevliga och muntra gubbar som jag logerar fritt hos och njuter av allt gott huset kan åstadkomma. I min barndom var Brunnby socken mycket gammaldags men så var det ju överallt var man kom på den tiden men de har nästan alltid haft ett särskilt språk i synnerhet de som bor i norra delen av socknen.

Här var en tiggargubbe som gick omkring för några år sedan, han var i alla fall inte ensam för hela familjen följdes åt. Han var gift med Tykes Bengta och det var ett "skitta"/dåligt/ fruntimmer hon ville hellre springa omkring och tiggas än att sitta hemma och spinna lin och mannen var ett riktigt "färalår". Honom kallade för Jens Nils Petter. Och det var en hygglig dräng som tjänade i Göstorp när jag var liten den kallade de för Bämtse Larsa Rasmus han var född någonstans. De hade ju så farligt gott om tiggare där inne från fiskelägena nu tror jag nog att de inte har mer än en kvar, det är den där Sjöström, den fyllekajan. Nu börjar det bära av med honom för nu har vi vackert väder om dagarna så att han kan ligga på gårderna och sova ruset av sig. Det var en där inne ifrån som de kallade för Petter Hansson det var också en riktigt bra fylletratt, han sprang som en husarhäst när han då kom in i stugan så stod han alltid vid kakelugnen och skrubbade sig och "axlade" sig så sa han jag tror det blir vinter på nytt. Och där var en gubbe som hette Brandt och det var en som hette Pig?/Pyk/ och det var många fler som jag har glömt vad de hette.

Nu står jag och kommer ihåg att jag glömt att tala om det vackra herresätet Krapperup, det är det första man kommer till när man reser mot Kullen. Här är så vackert att jag inte kan beskriva det. Den stora trädgården på flera tunnland med springvatten och de många fruktträden i fina rader och alla slags fina blommor och rosor. Jag tror visst att det var så mycket frukt i fjol att de fyllde ett stort magasin och den unge tappre baronen Gyllenstierna har låtit täppa in med en stor hög mur med två stora höga portar på norr om gården och jag tror visst att där skall bli trädgård där också. Han är outröttlig att förbättra vart år också vid Brunnby kyrka och kyrkogård är mycket vackert

anlagd. Mölle fiskeläge ligger också mycket vackert intill det höga berget och deras lilla hamn är redan färdig inte stor men nog är den tillräckligt djup.

Det var sommaren 1334 jag skulle talat lite mera om men nu har jag varit i Brunnby socken så länge att jag nära på glömt mitt gamla Steglinge. Den sommaren hade vi mycket varmt.

Koleran härjade mycket i Göteborg och lade ögonen ihop på många människor. Under tiden vi mejade av havren var det så varmt att vi gick i bara skjortan. Jag minns så gott var det var, det var ett stycke som en dansk som hette Mikelsson som var "ängvattnare" men där blev inget gräs, så den gubben gick inte och så plöjde vi upp det och havre blev det så det var strålande. Det var lite öster om Rävavångsgärdet strax öster om vår kyrkogård och tätt intill Ryds skog.

"Långe-Nilskan" från Skäret, Olas mor, hon kom med sillast nästan var dag och somliga av drängarna köpte så mycket sill att de inte kunde tillvarata den det var mycken sill som måste grävas ner sedan den blivit sur. Sillen kostade 18-20 skilling valen/80 stycken/ ja det var rent farligt så mycken sill vi åt den sommaren. Och när vi mejade korn på inskiftsplanen kom det ett stort åskväder så sprang vi in i farfars lada för att "skula" /skydda sig för regnet/ rätt som det var slog blixten ner och brände upp Per Moras hemmen i Tjöröd vi sprang dit men när vi kom fram var det nära uppbränt.

Flyttningstiden nalkas och Ola flyttar till hanlare Hammar i Hälsingborg där var han några år sedan gifte han sig med Per Åbos dotter i Åbohusen och ni kan tro att det var en duktig karl och han har flera duktiga pojkar och en vacker dotter hon är gift med en hygglig karl som arbetar vid Höganäs fabriker och han är spelman också. Jag var för flera år sedan en gång och hälsade på honom jag kom så sent att de hade lagt sig men kvinnan måste stiga upp jag skulle prompt ligga hos dem om natten och vi sov nästan inte om natten vi bara låg och talade om våra ungdomsbragder och så följde han mig till staden om morgonen och ni kan tro att vi "svira" ordentligt om söndagen innan vi skilldes åt. Ja det var en kär ungdomsvän och nu är han liksom så många jag skriver om död och borta.

Så kom "Klockare-Pären" efter honom och blev stalldräng men bara ett år sedan flyttade han till Boustedt igen och Boustedt hade flera bud till mig att jag också skulle flytta till honom men jag hade Höganäs tegelbruk för mycket i tankarna och nu var gång jag traskar ut mot det höga och vackra Kullaberg stannar jag och tittar på det gamla ryttarhuset som jag är född i. Det ligger här ute på Sandflyget strax norr om där jag bor. Där var en gammal smed som de kallade för Farhultasmeden han köpte ryttarhuset av fars rusthållare och han fick arbete i Ryds stora smedja. Han arrenderade jord av Väsbyborna så behövde han en uthuslänga. Han hade bara en dotter hon blev gift med Brembergs Lars och han var tegelbruksarbetare och de var glada karlar båda två, de levde en del år men sedan gick hus och jord ifrån dom och där blev många barn, hon lever ännu men han dog på 59. Hon skötte jorden körde och släpade tång från sjön det ville hon hellre än att sitta och spinna lin.

"Så var och en har sin lust", sa Kristen vintappare.

Ja nu får ni vara snälla och vara nöjda med detta den andra delen lovar jag inte färdig förrän nästa år för nu är det för vackert att stå vid skrivpulpeten undantagandes nödvändiga brev besvarande.

Höganäs bruk den 3 maj 1882 N.E.Nyman.

Samlade Skrifter.

217

A. C. Nyman.

Malmö,
tryckt på beställning hos Fersell & Lundgren, 1882.

Försättsblad till originalboken. Foto: Bengt Petersson

a satte app daj store maskinerna we Ryd, a for Jul i adwäntet wa de wi hade dän stora tusevärta jubellästen, när daj gamle arrtulleristerna på Ryd stodde mä kanoner ja add fönsterna i Wäsby kyrka daj ramla ud, a samma Jul dog derektör Staford, for ja wa å så'n när han lå i kistan. Där brändes manga ljus omkreng en, a soddent hade ja alldri sajt for, a we samma ti dö wår gamle suälle flockare, som go me daj mange swarte ajustyfrana när ja lajte app lajn for en, osse om winteren sa skolle höfbonnen a min bror Pär, han tjente hos min höfbonnes bror, daj hade delat hemmaned mitt itu, sa wi tjente i aju går, osse Nygren, ja kommer inte ihu här de wa han tjente. Daj traj skolle föra add fered mä lilleka, när daj komme da te baga te Egebacken där motte daj sätta lasjen a ria hem, for de milla sa hastit; ja här blaj sa med slabb a wann sa add ja alldri sajt warre. Sa skolle wi asta om marnen mä wana, osse skolle ja följa mä a ta lillekana pa min wan, ja skolle ja föra mä den lille swarte föllongen a den lilla bruna mären som wi kallade for Secka, hon hade wanau te a slå skagla a tistterna itu; när wi da komma te Skammes bro, de ligger mitt imällom Begehholm a Bialett, sa satte Pär se app på hosäcken på bakfjarran, a liawäll skollde wanned app i ännen, sa happa Nygreu app på de ajna öged a re öfwer, sa wåa inte min höfbonne se öfwer a ja ihåller mä mina små föllanga, sa matte wi tebaha ett lant stecke te wi kom te Sannagrawäjn, osse förde wi ragt fram, sa komme wi najr i aju hola, där lå Spannarppe harregår, sa föllde wi doras wäj nör te Mefsa prästagar, osse welle höfbonnen föra hemmad igän, sa ör i hoded wa han; wi blaj nästan unwänner, sa motte han gå ing i gåren a fraga äjn dräng ad, sa kom han ud te wäjn, så sa han add ja hade rätt for me, sa bar de å fressa tag. Wi mötte folk som komme riane bodde frå Ingallstraj a Hollta som hade motta satt fina laß. När wi da no fram te Egebacken sa hade daj läst fina laß a, da wa de nästan mart. Sa slänjde wi hannsa

Sid 247 av Nymans originaltext utan några bearbetningar:

De va då den store karren Owen frå Stockholm om vintern a satte opp di store maskinerna ve Ryd, a for jul, i advänted va de vi hade dän stora tusenåra jubelfästen. När daj gamle artelleristerna på Ryd skodde mä kanoner sa add fönstern i Väsby körka daj ramla uda samma jul döe direktör Stawford for ja va a sån när han lå i kistan. Där brände många ljus omkregng enn a soddent hade ja allri sajt for, a ve samma ti döe vår gamle snälle klockare som ga me daj många svarte ajnstyvrana når ja lajte opp lajn for enn osse om vinteren so skolle hösbonnen a min bror Pär, han tjente hos min hösbonnes bror. daj hade delt hemmanet mitt itu. sa vi tjente i ajn går, osse Nygren. Ja kommer ente ihu når de va han tjente. Daj traj skolle köra te fered mä killeka, når daj komme te bage te Egebacken där måtte daj sätta lassen a ria hem. for de milla sa hasted ja här blaj sa slabb a vann sa add ja allri sajt varre. sa skolle vi åsta om marnen mä vana, os e skolle ja följa mä a ta killkena på min vann, sa skolle jag köra mä dän lilla svarta fölmärren a dän lilla bruna märren som vi kalla for Secka. hon hade for vana a slå skagla a tistla itu. når vi då komme te Skammes bro de ligger mitt emällom Vegeholm a Bialitt, Så satte Pär opp på hösäcken på bagkärren a likaväl sköllde vanned op i ännen, sa hoppa Nygren opp på de ajna öged a re över, sa vaa ente min hösbonne se över a ente ja i häller mä mina små fölonga sa måtte vi tebaga ajtt lant stecke te vi kom te Sannagravajn, osse körde vi rakt fram sa komme vi nör i ajn hola där lå Spannarps harregår. sa följde vi doras vaj nör te Åsesa prästagår osse velle hösbonnen köra hemmad igän sa ör i hoded va han. vi blaj nästan uvänner, sa måtte han gå eng i gården a fråga ajn dräng ad. sa kom han ud te vajen sa sa han add ja hade rätt for me sa bar de å me freska tag. Vi mötte folk som kom riane bodde frå Ingelstraj a Holлта som hade mått satt sina lass. När vi da no fram te Egebacken sa hade daj läst sina lass å då va de nästan morkt. Sa slaängde vi på hansa lass i rapped a ja feck killkena på min van osse bar de å mä voss män secken natt de glemmer ja allri. Vi nästan sejla hajla natten vanned velle gå opp i stajlaträna på voss. När vi då komme te Ryd då geck vajn ostan om de stora maskinerna a där va sa rälia lejred där stämde Secka a ja feck na ente å fläcken. Så slo hon skagelen tvars å. osse måtte ja ria hem, osse hade vi ente lant te hemmed, a ja tror de va nästan dar. När vi hade eded a sodde ajtt bajde sa va vi nöre a hänte vårt killkalass.